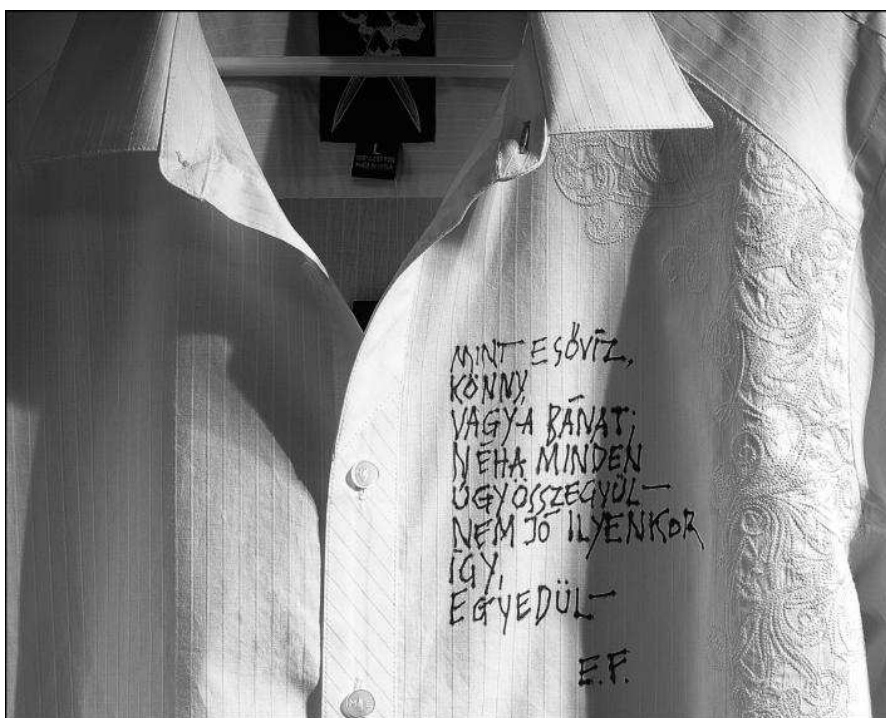

ELEKES FERENC

LEBORULT SZIVARVÉG

(Egyszerű történetek)

Pusztai Péter fotója

2010

TARTALOM

Jöjjön velem Jamaicába!	
Santa Fe	
Nevada	
Lila öngyújtó	
A bog	
Vadgeszfé	
Ezek a téli dolgok	
Jacht	
Pánkó	
A piskóták tévedése	
Úgy született	
Téli hadművelet	
Utcánk tekergője	
Reggelig	
A robbanós ingem	
Rékli	
Snoblesse oblige	
Interaktív	
Arany mandzsettagomb	
Barátom, Alistar	
Az antenna beállítása	
Boronálás	
A kicsinység átka	
Meghajigált föld	
Lent hagytam délen	
Bolond békeidő	
Maga törődik, bátyám?	
Az ég vakolatja	
A gróf felesége	
A júliusi Császár	
Blósz Károly, asztalos	
Az öntelt, merő ember	
Semmit a leánykának	
Fals levegő	
Emese levele	
Amióta volt vele az a cirkusz	
A nem pont Pestről jött ember	
Lídiné	
Leo	
A jó Domokos sógor	
Meg fog pihenni szegény	
Elmés szerkezet	
A mi nagy csatáink	
A melltartó kipróbálása	
Leborult Szivarvég	
Mosható gondolat	
Utazások ideje	
A varjú tekintélye	
Noé	
Egy magakorú ember	

Jöjjön velem Jamaicába!

Énnekem olyan a természetem, hogy amikor a szervezetem úgy akarja, egyszerűen összeesem. Mint a collstok. A svájci röptéren is egyszerűen összeestem. Mint a collstok. Egy bicegve járó férfi spriccelte be orcámat valamivel és attól tértem magamhoz. Megköszöntem a bicegve járó embernek a spriccelést és szépen bemutatkoztam. Ő is. Azt mondta, órasmester Jamaicában. És megkérdezte, tudom-e, hol van Jamaica? Mondtam, egész életemben Jamaicába kíváncsoztam. – A tengerért, tudja, a tengerért. És a középhőmérsékletért. Mert a világon ott a legjobb a tenger és a középhőmérséklet. Én ezt földrajzból tanultam.

A bicegő férfi kezét homlokomra tette, hogy megsaccolja, van-e lázam. Nem volt lázam.

Amikor felültünk a repülőre, s helyemet kerestem a másodosztályon, a bicegő ember karon fogott és azt mondta, mi nem utazunk másodrendű osztályon. Ő azért nem, mert hogy nézne ki, ha egy jamaicai órasmester másodrendű osztályon utazna? Én pedig azért nem, mert bármely pillanatban összeeshetem és nem lesz, aki engem bespricceljen.

Kissé feszengve ültem a jamaicai órasmester mellett, az első osztályú fotelben. Mert az fotel volt, nem szék. Senki nem törődött azzal, hogy az én jegyem nem ide van kiállítva. Jobbnál jobb ételeket hoztak a légikisasszonyok, ittunk is valami finomságot, de főleg beszélgettünk. A falumról és Jamaicáról. Hogy milyen szép az én falum és milyen szép Jamaica. És hogy nekünk milyen jó dolgunk van.

Egyszer azt mondja a bicegve járó, jamaicai órasmester, tudja mit? Jöjjön velem Jamaicába! Mondom, hát hogy menjek én Jamaicába, amikor az én jegyem nem oda szól? És különben is várnak engem Nevijorkban. Egy nagy táblával vár engem egy úr. Úgy hívják, Koréh Ferenc. Abban egyeztünk meg, ki lesz téve a mellére egy tábla, s arra az lesz reá írva, hogy Koréh Ferenc.

– Nem probléma, mondta a bicegő ember. Nem probléma. Én is ott szállok le. És indulunk is tovább, Jamaicába. Persze, előbb elköszönünk attól, aki magát várja azzal a táblával.

Kérdem a jamaicai órasmestertől, mégis ezt ő hogy gondolja? Mert nekem nincs pénzem Jamaicáig. Csak odáig, ahol engem várnak. Azt mondja, ez sem probléma.

– Amikor a másik repülőre ülünk fel, maga szépen összeesik. Mint Svájcban. És én spriccolom magát és elkeveredünk az utasok között. Közben igyekszünk a felüléssel. Bízsa rám! Egy jamaicai órasmester mindent el tud intézni. Magának csak annyi lesz a dolga, hogy szépen összeessék. Ahol szükségünk lesz rá.

Mondom, azért ezzel a dologgal baj van. Mert én nem akkor esem össze, amikor akarok, hanem amikor a szervezetem úgy diktálja. És miért pont most menjek én Jamaicába? Nem lehetne ezt az utat elhalasztani? Hogy meggondoljam a részleteket és fölkészüljek egy újabb utazásra. Különben sem venné semmi hasznomat, ha magával mennék Jamaicába. Mert én nagyon nem értek az órás mesterséghez...

Erre kissé ideges lett a bicegő ember. Mondta is, hogy ő évek óta nem volt ideges.

– Tudja mit? Ha maga ilyen körültekintő az utazásban, akkor az életben körülményes és halogató. Ez nem jó szokás. Így maga soha nem fogja látni Jamaicát. Kár. Tudja, hogy ott a fagyaltot is úgy adják az ember kezébe, hogy közben énekelnek és táncot lejtenek? Mert Jamaicában vidámság van. És jó élet. Könnyű élet. Gondtalan élet. Nézzen rám! Lát az arcomon egy ráncot? Nincs az én arcomon semmi ránc. Mert én nem körülményeskedem, nem aggódom semmiért. Vidáman élek. Mint a madár. Ahogyan ezt ki szokták fejezni. Azt mondja

nekem, hogy maga nem ért az órás mesterséghez. Mit gondol, én értek? Csak annyit értek, hogy le tudom venni egy karórának a hátlapját. És ki tudom cserélni az elemet az órában. Annyit értek. Ma már nincs szükség órás mesterségre. Sokan még az elemet sem cserélik ki, hanem eldobják az órájukat. Ha megáll.

– Tessék mondani, Jamaicában meg lehet élni abból, hogy valaki le tudja venni a karórának a hátlapját? És ki tudja cserélni az elemet az órában? – kérdeztem kíváncsi ábrázattal.

– Meg. Ha valakinek van esze hozzá. Akkor meg lehet élni – válaszolta a bicegő jamaicai órás. – Uram, én Pesten nőttem fel. Pontosabban a Váci utcában. Tudja, hol van a Váci utca? Szóval, tudja. Aki ott nőtt fel, meg tud élni Jamaicában. Most figyeljen! Kimegyek a reggeli napsütésben a tengerparti strandra. Ott fekszenek a homokban a szebbnél szebb jamaicai lányok és asszonyok. Vagy idegenek, turisták. Amelyiknek óra van a csuklóján, ahhoz bizalmasan lehajolok és így szólok: – Szíveskedjék megmondani, hány óra a pontos idő?

Teljesen mindegy, hogy mit válaszol. Megkérdezem, véletlenül nem késik az órája? Ha késik, megkérem, engedje meg, hogy kicseréljem benne az elemet. Mindig hordok a zsebemben óraelemet. Mindenféle méretben. Ha nem késik, hát akkor nem cserélem ki. De már beszélgetünk. És a beszélgetésből előbb-utóbb kialakul valami.

Ha nem beszélget az ember, abból semmi nem alakul ki. Most már érti? A lényeg az, hogy Jamaicában meg lehet élni. Most pedig figyeljen nagyon! Maga nálamnál is jobban meg tudna élni Jamaicában. Csak annyit tanuljon meg, hogy akkor essék össze, amikor akar. És amikor szükség van rá. Mert van úgy, jól jön az embernek egy kis összeesés. Ugye, a svájci röptéren is jól jött! Ezért utazhatott elsőosztályon. Luxus módon kiszolgálva. Legjobb összeesni Jamaicában. A tengerparti homokban. Valaki csak bespricceli az orcáját...

Santa Fe

Ezt a várost sokáig csak a nevéért szerettem. Santa Fe... Egyszer azt mondtam magamban, ha csak egy kicsit is közelebb kerülök hozzá, bemegyek Santa Fébe. Egy napon oly közel kerültem Santa Féhez, hogy be is mentem Santa Fébe. Nagyon nem érdekelt engem ez a Santa Fe. Csak az érdekelt, hogy lássam egyszer én is ezt a Santa Fét. Mert mindent tudtam róla. Azt is, hogy amikor ott meleg van, akkor jó meleg van. És amikor hideg, akkor jó hideg. És hogy a házak falára ott is firkálnak, mint más városokban. Azért megnéztem ezt a Santa Fét. És miután jól megnéztem, otthagytam Santa Fét.

Szép emlékem van erről a Santa Féről. Már jó messzire jártam Santa Fétől, amikor azt vettem észre, lassít a tehervonat. Épp, hogy csak cammog. És lehúzza ablakát a mozdonyvezető, hogy kinyújtott karjával elérje az útszéli fák lombjait. És hagyja, hogy az útszéli fák levelei végigsimítsák a tenyerét. Míg lassan halad a tehervonat. Texas felé. Onnan jött ez a tehervonat, Santa Féből. Ahonnan én is. Együtt jöttünk. Santa Féből. Mentünk Texas felé. És elmaradoztak az útszéli fák. És nem volt már lomb és nem volt több levél. És fölhúzta ablakát a mozdonyvezető. És rohanva mentünk tovább. Santa Féből Texas felé.

Nevada

Mojave. Sivatag. Homok. Siklik velünk a Greyhound távolsági busz. Föltűnnek, s elmaradnak a kaktuszok.

Egy kalapos cowboy még Utah államban ide ült mellém. Az ablakhoz. Hogy lássa a tájat. Így mondta: hogy lássa a tájat. És el is aludt nyomban. Vállamra csúszik a kalapja. Nem nyúlok hozzá. Viselem a kalapját a vállamon.

Egyszer megébred és eltántorog valahogy a sofőrig. Azt mondja neki, a következő útelágazásnál figyelmeztesse őt, mert ott kell leszállnia. Várja a felesége. A következő útelágazásnál. Visszaül az ablak mellé és nyomban el is alszik. Viselem a kalapját a vállamon.

Megyünk úgy száz kilométert. Föltűnnek, s elmaradnak a kaktuszok. A cowboy fejébe nyomja a kalapját és eltántorog valahogy a sofőrig. Hallom, azt kérdi tőle, hát nem volt még útelágazás? Nem. Jól van, de az első útelágazásnál figyelmeztesse őt. Mert várja a felesége. Visszaül az ablak mellé. Elalszik és én viselem a vállamon a kalapját. Megyünk ismét vagy száz kilométert. A cowboy eltántorog valahogy a sofőrig. – Kell, hogy legyen itt, valahol egy útelágazás... – Az elsőnél szólok magának – mondja a sofőr. Viselem a vállamon a kalapját. Föltűnnek, s elmaradnak a kaktuszok.

Az első útelágazásnál, valami rozoga haszonjármű mellett áll egy asszony. Fék.

Fölszáll a buszra az asszony. Keresi a férjét. Intek neki, hogy itt van. Az ablak mellett. Az asszony megveregeti a férje vállát, hogy fölébressze.

– Derék ember vagy, Joe! Eladtad azt a lovat. Derék ember vagy!

Leszállnak és összeölelkezve mennek a haszonjármű felé. Az út kellős közepén. Az asszony viseli a vállán a férje kalapját.

Elindulunk. A sofőr azt mondja a mikrofonba: – Hölgyeim és uraim! Ték it izi... Vannak még a világon boldog emberek...

Odaülök az ablak mellé. Hogy lássam a tájat. Föltűnnek, s elmaradnak a kaktuszok.

Lila öngyújtó

Oda volt ledobva, Amerika földjére. Egy nagy városban, a járdára. Nyári napon pillantottam meg a lila öngyújtót. Majdnem a fele bele is süppedt a megolvadt szurokba. Reáléphetett valaki. Én fölvettem a lila öngyújtót. Úgy, mint egy elhullatott patkószeget. De nem azért, mert majd jó lesz valamire. Nekem azonnal szükségem volt öngyújtóra.

Szép öngyújtó volt ez. A lila. Egyik oldalán, a járdáról ráragadt szurokban piciny, aranyos csillámok ragyogtak. A másik oldalán írás: *Bank of Amerika*. A napfény felé fordítottam a lila öngyújtót, hogy lássam, van-e még benne valamennyi gáz. Volt benne még valamennyi gáz. Úgy dobták el, még ki sem volt fogyva. *Made in USA*. Ez volt a fenekére írva. Ha véletlenül kíváncsi lenne valaki, mi volt a lila öngyújtó fenekére írva. Ez volt. Elolvastam.

Amikor lehajoltam a lila öngyújtóért, a vállamról lecsúszott a pánt, s a fényképezőgépem oda-ütődött a járdához. Baja nem lett, mert puha volt a járda. A lila öngyújtóval rágyújtottam egy cigarettára és boldogan mentem tovább. A magam útján.

Száz métert ha mentem, valaki megállított. És azt mondta, látta, amikor én lehajoltam valamiért. Mutattam a lila öngyújtót, hogy azért hajoltam le. Az idegen nyújtotta a kezét és bemutatkozott. Mondta a nevét és azt, hogy ő lengyel. De itt él. Én is mondtam a nevem, s azt, hogy nem itt élek. És megkérdeztem, véletlenül nem az övé volt ez a lila öngyújtó? Mert akkor én azt neki visszaadom. Azt mondja, nem a lila öngyújtó miatt állított meg. Nem cigarettazik. És jobban tenném, ha én sem cigarettáznék. És az én helyemben ő nem hajolna le azzal a drága fényképezőgéppel. Mert ugye, hogy odaütődött a járdához... Az a gép egy vagyont ér. Leica. Ráadásul Ős-Leica. A feketéből való. Tessar az objektívje. Egy vagyont ér. Ilyen géppel utoljára Henry Kissingert lehetett látni. Az amerikai külügyminisztert. Valószínűleg akkor is ilyen gép volt Kissingernél, amikor Oriana Fallaci feltette neki a legkényelmetlenebb kérdést: – Nem gondolja, hogy ez a vietnami háború egy teljesen fölösleges hadviselés? És mit válaszolt a külügyminiszter erre a kényelmetlen kérdésre? Azt válaszolta, hogy de. Ő is úgy gondolja... Szóval, ilyen gép lehetett nála akkor is. Mint amilyen a maga vállán van. Leica. És ha magától most valaki azt kérdezné, mit gondol a mostani háború felől, mit válaszolna? Na, mit? Azt, hogy ez is egy teljesen fölösleges hadviselés?

Mondom a lengyelnek, nagyon messzire kerültünk ezzel a lila öngyújtóval. Mert íme, ott vagyunk a politika dzsungeljében. Ebben a fényes városban. Pedig tulajdonképpen nem történt semmi. Csak lehajoltam egy lila öngyújtóért.

Az nem éppen így van, mondta az idegen. Aki ilyen drága fényképezőgéppel járkal ebben a városban, nem lehet akárki.

– Márpedig én akárki vagyok – mondtam az idegennek. Tulajdonképpen egy senki. Én meg sem merném kérdezni egy idegentől, mit gondol bármely hadviselésről. Láthatta, hogy lehajoltam egy lila öngyújtóért. El tudja képzelni, hogy egy fontos ember lehajol egy eldobott, lila öngyújtóért?

– El, mondta az idegen, el tudom képzelni. Amerikában minden megtörténhet. Az is, amit el sem tudunk képzelni.

A bog

Amiről most beszélek, tulajdonképpen egy semmi, kis történet. Mert azt a bogot ott fedeztük föl a Jakab Jóska cipőfűzőjén. Nem valakinek a nyakán vagy a sorsán. Mert ugye, az mégis más, ha bog kerül valakinek a nyakára, vagy éppen az egész sorsára. És ki volt ez a Jakab Jóska? Egy senki.

Erről a Jakab Jóskáról csak annyit érdemes tudni, hogy a szomszédunkban lakott. Közvetlenül. A Bárgác nevű utcában. Ez a Jakab Jóska tudomásom szerint soha nem csinált semmit. Csak üldögélt a kicsi háza előtt, s nézte az elmenő népeket. És pipázott. Állítólag egész életében pipázott. Amint elapadt a teje az anyjának, szereztek neki egy kiszuperált pipát. Hogy legyen valami a szájában, ha már megszokta. Ennek a Jakab Jóskának még az a kiszuperált pipája sem ért semmit. Azért is volt az kiszuperálva. Két helyen is el volt repedve. Az a pipa azért volt sokrétűleg megrótozva, hogy ne repedjen tovább. Maga Jakab Jóska drótozta meg. Sajátkezűleg. Annyiszor, ahányszor tovább akart repedni a pipája.

Egy forró, nyári délutánon azt hallottuk, hogy ez a Jakab Jóska hamarosan meg fog halni.

Egyszer azért fog hamarosan meghalni ez a Jakab Jóska, mert már eléggé öreg a meghaláshoz, másodszor pedig a sok pipázás miatt. Mert ez a Jakab Jóska olyan semmi ember, föl szokott kelni éjfél után is, csak azért, hogy elszívhasson egy marék dohányt. Az ő omlatag háza előtt. Éjfél után. Márpedig akinek éjfél után is a pipázáson jár az esze, sokáig nem élhet. Ez a jóslatnak is beillő, szomorú hír másnapra összegyűjtött néhány gyermeket Jakab Jóska háza elé. Mentem én is, hogy a saját szememmel lássam, miképpen hal meg ez a Jakab Jóska. Mert köhögni már nagyon sokat köhögött ez a Jakab Jóska.

Leültünk oda, Jakab Jóska elé, a porba és néztük Jakab Jóskát.

Ez a Jakab Jóska azt mondta, miért nem kerítünk egy csutakot, vagy egy darab deszkafélét, miért ülünk ott, abban a hitvány porban, az ő háza előtt. Ha már ott akarunk üldögélni. Mert ő semmi pénzért nem ülne le abba a hitvány porba, azért van az ő feneke alatt egy régi, háromlábú szék.

Ez a Magyarai Feri eléggé szabadszájú, meggondolatlan, hitvány gyermek volt, azt mondta Jakab Jóskának, hogy azt a háromlábú széket kár emlegetni, mert az a szék nem ér semmit. Még fészkelődni sem lehet azon a széken. Mert azonnal fölborul, vagy kitörik valamelyik lába, ha fészkelődik rajta az ember. Erre azt mondta Jakab Jóska, hogy az a háromlábú szék jól meg van csinálva, mert még egy testes orosz ezredest is megbírt. Erről a székről nézte végig a testes orosz ezredest, amikor a nagy, kövér disznót lelőtték az udvaron és a katonái megsütötték. Itt, az ő udvarán. A háború idején. És akkor valamelyik gyermek azt mondta, az már rég volt, nem is érdemes azokat az időket előhozni. Egy másik gyermek szerint érdemes azokat az időket előhozni, mert ő hallotta, amikor beszélték a szülei, hogy Jakab Jóska nélkül semmire sem tudtak volna menni az oroszokkal. Mert oroszul csak egyedül ő tudott a faluban. Ez a Jakab Jóska. Ő volt a tolmács. És valósággal hordozták őt az oroszok magukkal, házról házra, hogy ne kelljen állandóan integetniük, kézzel-lábbal, merre van egy kövérebb lúd vagy disznó.

Erre azt mondta ez a hitvány Magyarai Feri, ő nem hiszi, hogy Jakab Jóska tudna oroszul, mert még a cipőfűzőjét sem tudja rendesen megkötöni. És az ő cipőfűzője sem ér semmit. Mert az nem is igazi cipőfűző, hanem egyszerű spárga. És bogra megkötve sincs rendesen az a spárga, két füle lóg, kiáll, akármibe bele tud akadni. Ez a Jakab Jóska megsokallta a dolgot és mind a két lábát előrébb nyújtotta, hogy jobban lássuk a bogot a cipőfűzőjén. Ez a hitvány Magyarai

Feri erre összecsapta a tenyerét és azt mondta, hogy magának a cipője sem ér semmit, nem-hogy a cipőfűzője, ami csakugyan egy szimpla spárga. Arra a cipőre kár cipőfűzőt szerelni, mert már úgy szét van taposva, majdnem olyan széles, mint amilyen hosszú. Hogy is tud járni ilyen cipőben, kérdezte ez a Magyar Feri. Amennyit ő jár, annyit kibír az ő cipője, mondta csöndesen ez a Jakab Jóska. És pipázott tovább, nagy nyugalommal. Azt én magam is furcsállottam, hogy ennek a Jakab Jóskának a cipőfűzője nincs rendesen bogra kötve, s a két füle ki is áll, mint a leánykák pántlikája. Mondtam is ennek a Jakab Jóskának, hogy az ő cipőfűzője pont úgy van megbogozva, mint a leánykák hajában a pántlika. És én az ő helyében kívágnék abból a cipőfűzőből, lecsapnék egy darabot, ne legyen olyan hosszú, s akkor már rendesebb lenne a kinézetele. Még akkor is, ha az csak egy spárga.

Rajtam akkor semmiféle cipő nem volt, hogy megmutathattam volna, milyen szép bogot tudok csinálni a cipőfűzőmre. Csak mutattam az ujjaimmal, hogy miképpen szoktam a bogot megkötni, s azt kioldani milyen módszerrel szoktam. Még a körmeimet is megmutattam ennek a Jakab Jóskának. Mondtam neki, jó körmökre van szükség ahhoz, hogy az ember ki tudja bogozni a cipőfűzőjét, ha az rendesen meg van kötve. És mondtam, hogy nékem jó körmeim vannak. Jók a megkötésre, s jók a kioldásra is. Azt mondja nekem ez a Jakab Jóska, hajoljak közelébb és fogjam meg a cipőfűzőjének egyik végét. Megfogtam, de közben azt figyeltem, nem akar-e belémrúgni azzal a széttaposott cipőjével, amiért a bogcsinálásra oktattam. Nem akart belémrúgni. Azt mondja nekem Jakab Jóska, most rántsam meg a spárga végét. Megrántottam. És mint egy majdnem elnyílt tulipán, egyből kibomlott Jakab Jóska cipőfűzője. És azt mondja Jakab Jóska, na, látod, fiam, nem kell erős köröm a kibogozáshoz. Minden bogot úgy kell megkötni ebben az életben, mondta Jakab Jóska, ünnepélyesen, mint valami prédikátor, hogy azt bármikor könnyedén meg is lehessen oldani. Soha ne kössetek végleges bogot semmire, mondta ez a Jakab Jóska. Ez a semmi ember. Mi pedig csak néztük ezt a semmi Jakab Jóskát, kissé eltűnődve.

Énnekem ez a Jakab Jóska minden nap eszembe jut, valahányszor a cipőfűzőm kerül a kezembe. Úgy látszik, ez a semmi ember, ez a Jakab Jóska meghalni sem tudott egészen.

Vadgeszfé

Önöknek halovány fogalmuk sincs, mi az a Vadgeszfé. Önöket ezért most nem ítélem el, mert nem tudhatják, mi az a Vadgeszfé. Majd akkor fogom önöket elítélni, miután megmagyarázom, mi az a Vadgeszfé és még akkor sem értékeli eléggé a Vadgeszfé jelentőségét.

Az a helyzet, hogy ez a Vadgeszfé nem más, mint a Vadgesztenye Fényesítők Egyesülete. Ezt az egyesületet én alapítottam. Én is neveztem el Vadgeszfének. Hogy könnyedén lehessen kiejteni. Nevezhettem volna Provadgeszfének is, de ebből a Pro-ból sok van. Túlságosan sok. Jó nekem így is: Vadgeszfé. Mármost az a helyzet, hogy ha már megalapítottam a Vadgeszfét, úgy illik, alapítsak egy díjat is, amit időnkint átvehetnek a legtevékenyebb vadgesztenye fényesítők. Úgy illik.

Föltételezem, önök megfigyelték, milyen fényesek a vadgesztenyék! Én viszont azt figyeltem meg, hogy akármilyen fényesek is legyenek a vadgesztenyék, mindig lehet rajtuk valamicskét még fényesíteni. És ha lehet, akkor miért ne fényesítsünk még valamicskét a vadgesztenyéken? Sajnos, a mi megyénkben nincsenek vadgesztenyék. De ez nem számít. Az számít, hogy legyenek Vadgeszfé-díjak. Amiket időnkint ki lehet osztani.

Mondanom sem kell, hogy az idei Vadgeszfé-díjat elsőként nekem osztották ki. Aki nekem a díjat ünnepélyesen átadta, laudációjában megmondta tisztán, én vagyok a legérdemesebb arra a díjra. Mert a Vadgeszfét én alapítottam. Nem más. Azért adtak másoknak is Vadgeszfé-díjat, mert ha nem adtak volna, honnan lehetne tudni, ki az első a vadgesztenye fényesítésében? Még sakkozni is kínos, ha önmagunkkal sakkozunk, vadgesztenyét fényesíteni, elhúzódva egy rejtett sarokba, nevetséges is lenne. Szóval, mások is kaptak Vadgeszfé-díjat. De ahogy ők fényesítik a vadgesztenyét, az meg sem közelíti az én tudásomat. Mert én, bár nem arra születtem, hogy vadgesztenyét fényesítsek, nagy és kitartó szorgalommal sajátítottam el ezt a nemes tudományt. Fokról fokra. Még doktoráltam is a vadgesztenye fényesítéséből. És diótörésből is doktoráltam. Mellékesen jegyzem meg, hogy diótörést négy egyetemen tanítok. Fölváltva. Hol itt, hol ott. És számtalan dolgozatot jelent meg a som természetéről, valamint a galagonyáról. Még külföldön is jelentek meg tanulmányaim. Például a spenót zöld színéről, a bürök és bodza illatáról. Persze, tudom, vannak ádáz gazfickók, izgága, akadékoskodó, mindenben hibát keresők, akiknek valósággal szúrja a szemét a vadgesztenye fénye. Ezek a kákán is csomót keresnek. Az ilyenek képtelenek például kákából doktorálni. Az ilyenek nemhogy Vadgeszfét, de semmiféle díjat nem tudnak alapítani. Csak járkálnak közöttünk, le s fel, egy fuvintásnyi díjat nem tudnának fölmutatni. Még maga Alfred sem tudott. Ez a Nobel. Csak alapítani tudott, de díjat fölmutatni nem. Ez valahogyan elkerülte az ő figyelmét.

Az én figyelmemet semmi díj és kitüntetés nem kerüli el. Mert az én utamat a vadgesztenyék fénye világítja meg.

Ezek a téli dolgok

Amikor három hókehely kezdett imbolyogni a város fölött, a főtéren végigmasíroztak a nagy, piros hóelnyomó gépek. Tetejükben védett ablakok mögül büszkén tekintettek alá a téli időjárásra beöltözött, sisakos kormányosok, jelezvén, hogy minden rendben van.

Amikor félcentis hó lepte be a várost, szirénázva indultak el a tűzoltó kocsik és szerettek volna utat törni maguknak az autók tömkelegében. De vezetőik szomorúan vették tudomásul, nincs semmi előttük. Ünnepi hangulattal vegyült a félcentis hó és senki nem járt az utakon. Aztán szépen elmentek haza a nagy, piros hóelnyomó gépek és a tűzoltó kocsik is lemondtak a szirénázásról.

Amikor bokáig ért a hó, gyengén öltözött leánykák jöttek ki a bankokból és gyárilag elfuserált seprűkkel olyan mozdulatokkal szórakoztatták a gyalogosokat, mintha kaszálnának. Aztán hogy meg ne fázzanak, visszamentek a bankok üveges ablakai mögé és megnézték a falinaptárt, hányadika van.

Amikor majdnem térdig ért a hó, fejükhöz kaptak az adószedők és elindultak följegyezni, melyik ház kapuja előtt nem sepertek havat. Amire elkészült a hanyag és nemtörődöm emberek névsora, kisütött a nap és szépen elolvadt a hó.

Anyám telefonált, kérdezte, van-e tél városon, mert otthon gyöngé tél van. Nem nagy a hó, csak térdig ér. A házból ki lehet menni, de nem érdemes. Esetleg tűzgyújtóért, fáért ha kilép. Olyankor köszön a hóembernek, amit még karácsony előtt teremtett neki a kisebbik fia. Aki hazajött Pestről, hogy köszöntse anyánkat, mert most már ő a falu legidősebb asszonya. Kérdelem anyámtól, hát a hóember fogadja-e a köszönését, amikor találkoznak. Azt mondja, annak a hóembernek úgy van beállítva a kalapja, hogy egyfolytában köszön neki. A kalapjával. Kérdelem, nem unatkozik egyedül, miután betöltötte a kilencvenhatot és bevitte a tűzgyújtót is és nincs semmi dolga? Azt mondja, nem unatkozik. Mert nincs egyedül. Ott van az a kalapos hóember. Véle társalog. A zúzmarás ablakon át nézik egymást, s minden nap fölvetődik egy közös beszédtema. Az, hogy megéri-e ők ketten a tavaszt. Mert gyöngé tél van.

Jacht

Vannak ezek a bugyuta emberek, akikkel az utcákon szoktunk találkozni. Ezek a bugyuta emberek olyan bugyuták, hogy valósággal szégyellek velük találkozni. Némelyikük még azt sem tudja rendesen kimondani, hogy *makdonáld*. Azt mondja, *mekdonál*. Vagy valami effélett. Vagyis mekeg. Úgy megy be a mekdonálba, hogy kérjen magának egy deci pálinkát. Mekegve. Persze, hogy nem adnak ezeknek egy deci pálinkát. Igazuk van azoknak, akik nem adnak az ilyen bugyuta embereknek pálinkát. Mert attól még jobban mekegnének. És a végén az ember az utcákon járván azt is hihetné, kecskecsordába keveredett.

Amikor ezeket a sorokat írni kezdtem, előbb címet kellett adni ezeknek a soroknak. És a jachtot úgy írtam le, hogy yaht. Elegánsnak gondoltam így írni le az ipszilon miatt, de azért megnéztem egy vastag könyvben, miképpen kell ezt a ladikot leírni. Hogy ne tévedjek már a legelején. És abban a vastag könyvben úgy van írva, hogy jacht. Ez nekem most roppant fontos, mert éppen jachtot szeretnék venni. Hogy minek kell nekem jacht? Két fontos dolog miatt kell. De föltétlenül. Az egyik az, hogy lesuppan a jachtnak az ára. És én szeretem az olcsó holmikat. Mert azok nem olyan drágák, mint a drága dolgok. A másik pedig az, hogy a jacht kizárólag a szabadidő eltöltésére való. Semmi egyébbre. Hogy nézne ki egy luxusjacht, ha jól megpakolnám kukoricával és krumplival? Azt csak szabadidővel szokás megtölteni. És nekem most már rengeteg szabadidőm van. Azt sem tudom, mit csináljak véle. Ezért is mászkálok az utcákon. Márpedig nem ajánlatos manapság az utcákon járkálni. Mert minden második lépés után az ember belebotlik egy bugyuta emberbe. Aki még káromkodik is, hogy nem adnak neki egy deci pálinkát. A mekdonálban.

De ha én most veszek magamnak egy szép jachtot, tavaszig gyönyörködöm benne. És ha eljő a tavasz, kifekszem a jachtom tetejére. Sütkérezni. És hagyom, hogy hordozzon engem a szél egy szép tavon. Amerre akar. És ha véletlenül a part felé sodorná a tavaszi szél a jachtomat, s meglátván engem, egy szál cigarettát kérne tőlem egy bugyuta ember, ujjal mutatnék a fedélzetre. Hogy jelezzem, nem cigarettát kell venni ebben a mostani világban. És nem pálinkát. Hanem jachtot. Mert annak ment le az ára. Minek kell mindig olyan drága dolgokat venni? És reá is förmednék talán. Minek, te bugyuta!

Pánkó

Kimentem ebben a locspocs időben. Ki, a térre. Hát jön Zoli. A barátom. Akinek nincs fődél a feje fölött. Csak akkor van fődél a feje fölött, ha behúzódik egy kapualjba. Most nem volt behúzódvá.

Csak állt a téren és nézett két, hatalmas palotát.

Ez a két, hatalmas palota úgy van megcsinálva, hogy állandóan nézik egymást. Most éppen haloványan látják egymást ezek a paloták. Mert sötétek az ablakai. De Zoli látja őket. És azt mondja nekem Zoli, milyen érdekes az a két palota. Szálloda mind a kettő. De bennük meg nem száll senki. Üresek. Mondja Zoli.

Kértem Zolitól, milyen hibát talál abban, ha üresek azok a paloták. Ilyenkor nincs vendég a városban. Hideg van, s a virágok sem nyílnak a szállodák előtt.

Éppen ez az, mondja Zoli. Mert abban a két palotában legalább hat- vagy nyolcszáz szoba van. Ő így saccolja. De ő s a társai meghúzódnak valahol egy tömbház lépcsőházában, ha beengedik őket oda. Ezek a szállodák pedig ott állanak üresen. De oda bemenni nem lehet. Mert azok meg vannak véve. Így mondta, meg vannak véve. És kértem, miért baj, hogy meg vannak véve. Miért nem vette meg ő, ha már eladók voltak azok a paloták.

Azt mondja Zoli, azért nem vette meg ezt a két palotát, mert ő mindig akadályokba ütközik. Ugye, pénze nem volt rá. Továbbá pedig, ha lett volna pénze reá, akkor sem neki adták volna el azt a két palotát.

Kértem, miért nem neki adták volna el, mert a pénz, az pénz. Azt mondja Zoli, egyszerűen azért, mert ő nem tud semmit leszögezni. És én nézlek bele az újságokba, kik szoktak valamit leszögezni. Mondom, bárki, bármit leszögezhet. Szerinte nem szögezhet le bárki bármit. És ellépni sem tud a tömegek előtt bárki. Nyilatkozni, úgy fogalmazni, véleményének hangot adni, rámutatni, kijelenteni, felhívni a figyelmet, megerősíteni sem szokott bárki. Csak az olyan emberek szoktak, akiknek, ha valahová le akarnak feküdni, egy egész szállodára van szükségük. Mert ők egy ágyban nem férnének el. Csak egy egész szállodában. Akkor is, ha egyedül vannak, mint az ő ujjá.

Mondom, te, Zoli, hát nem azért harcoltunk annyit, hogy kapitalizmus legyen és annyi szállodát vegyen magának mindenki, amennyit éppen akar? Te most úgy beszélsz, mintha nem azért harcoltunk volna. Neked semmiféle rendszer nem jó? A régi sem, s ez az új sem felel meg néked? Nem veszed észre, hogy ezek a gazdag emberek, akiknek egész szállodájuk van, időnkint azért adnak a szegényeknek egy-egy pánkót?

Erre azt mondja Zoli, neki nem kell az ő pánkójuk. Ezt szögezzük le.

A piskóták tévedése

Régebb, amikor a falunkban nem lehetett babérlevelet kapni, anyánk azt írta öcsémnek Pestre, hogy amikor jó haza, hozzon neki egy pár babérlevelet. Ezt a föladatot öcsém jól beleírta a noteszébe, el ne felejtse. És hozott babérlevelet.

Úgy telt el vagy öt esztendő, hogy valahányszor az én testvérem jött haza Pestről, mindig hozott magával babérlevelet. De nem egy párat, hanem jó nagy csomagokban. Hogy legyen. Anyánk csak osztogatta a szomszédoknak, s akinek kellett. A babérlevelet. De az fogyni nem akart semmiképpen. Amikor már megtelt vele a kamra, az első szobát is megtöltötte babérlevéllel.

Egyszer, úgy tíz év múlva, amikor együtt volt a család, anyánk arra kérte öcsémet, ha csak lehet, többé ne hozzon babérlevelet. Mert abból kevés kell. A házunk pedig már megtelt babérlevéllel.

Néhány évvel ezelőtt kérdeztem anyámtól, hogy a szokott dolgokon kívül mit vigyek néki szombaton. Azt mondta, egy pár piskótát, esetleg. És én azóta minden szombaton viszem a piskótát anyámnak. De nem egy párat, hanem jó nagy csomagokban.

Ahonnán veszem a piskótát, ott úgy ismernek engem, hogy én vagyok a piskótás ember. Valamelyik szombaton fölfedeztem az első szobában egy kis halomnyi piskótát. És kértem anyámtól, mi a helyzet ezekkel a piskótákkal. Hogy nem fogynak. Megunta őket vagy pedig nem jók azok a piskóták. Azt mondja, azokkal az a helyzet, ami volt egy jó ideig a babérlevéllel. És ő már nem meri mondani, mit vigyünk neki. Mert ha kér valamit, mi ugyanazt visszük neki rendületlenül.

Mondom, nem velünk van baj mama, hanem ezekkel a piskótákkal. Mert nem tanultak a babérlevelektől. Hogy meggyűltek az első szobában, az a piskóták tévedése...

Úgy született

Ez itt egy százhusz éves ház omladozó fala. A szomszédom háza. Naponta elsétálok előtte. Ez a fal salétromos. Hull szét. Az omlását nem lehet megállítani. Próbálták már. Omlott tovább. Az udvaron is maholnap teljesen tönkremegy minden. Ami zöld, kifagy. Ami nem zöld, elhordja a szél.

Néhány évvel ezelőtt észrevettem, hogy ebből a falból kinő valami zöld növény. Szép, egészséges levelekkel. Mutattam a szomszédomnak. Azt mondta, ezen a növényen ő nem csodálkozik. Minden évben kinő. Bent, a házban nincs mögötte semmi, ami táplálhatná. Csak egy elhagyott régi Singer varrógép. És néhány lusta pók. Kértem, miért nem csodálkozik azon, hogy ez a zöld növény soha nem fagy ki. Akármilyen hideg van. Csak zöldell és növekszik. És megél abban a meszes, salétromos falban. Azt mondja, ezt a növényt ő egyszer többször kitépte, s átültette valahová, legyen ott is egy kicsiny zöld folt legalább. De ahová átültette, ott azonnal elpusztult. Nem tudta elviselni az ottani napfényt, sem az árnyékot. És az ottani hideget sem. Ahová ültette. Pedig az a hely csak néhány lépésnyire van ettől az omladozó faltól.

Roppant kényes természete van ennek a növénynek. Csak itt él meg. A legmostohább körülmények között. Szerinte semmi más magyarázata nincs e növény furcsa természetének. Csak egy. Az, hogy úgy született.

Mondom, ez a magyarázat tudományosnak éppen nem mondható. Mert ha szétomlik ez a ház, s helyébe parkolót csinálnak az autóknak, akkor mi lesz ezzel a zöld növénygel. Kértem én a szomszédomtól.

Ő azt mondja, nem jól tettem föl a kérdést. Úgy kellett volna föltennem a kérdést, hogy akkor mi lesz a parkoló autókkal. Mert ez a növény ezen a helyen, ahol most van, magasabbra is nőhet, ha földegesítik. Úgy született...

Téli hadművelet

Van itt, az udvarunkon egy szilvafa. Nem nemes. Közönséges. Nem édes, de nem is savanyú gyümölcsöt terem. Inkább azért tartjuk, mert nyáron árnyékot ad. És azért, mert reá szállnak le az ég madarai. Szürkék, tarkák, feketék. Van úgy, meglátogatják különös tollazatú, valószínűleg átutazó madarak is.

Ez a szilvafa minden évben rengeteg szilvát terem. Talán túlságosan is sokat. Az árnyékán kívül nem sok örömünk van benne. Megszoktuk. Nem vágnám ki semmiért. Pedig ősszel a levelei behullanak a csatornába, s azokat a leveleket nehéz onnan eltakarítani. Néha levágom a nagyon kinyúló ágait.

Nemrég ennek a szilvafának a tövében kinőtt valami kúszó növény és fölmászott reá. Hagytam, mert szép zöldek voltak a levelei. De ez a kúszó növény egyre erőszakosabb lett és nem érte be azzal, hogy hús leveleivel körbefogja a fa törzsét. Kúszott fönnebb, minden nyáron.

Most tél van. A szilvafánk szeretne megpihenni, erőt gyűjteni jövőre. De ez az erőszakos, hitvány természetű, kúszó növény kihasználja a fa gyöngeségét és téli hadműveletbe kezdett. Hogy megfojtsa a mi szilvafánkat. Fölmászik a legkisebb ágra is és azt szorongatja. Betolakodó, más helyét elfoglalni akaró, kártékony és utálatos lett ez a kúszó növény. Arra sem méltatom, hogy nevét és fajtáját kikeressem egy lexikonból. Messziről látszik az ő pusztításra törekvő természete.

Ha megérem a tavaszt, ő nem fogja megérni a nyárt. Van egy nagy ollóm és azzal szépen levágom ezt a kiállhatatlan növényt. Többől. Most még figyelem egy darabig a téli hadműveletét, lássam, még mire képes. Csak a fánk bírja ki tavaszig.

Utcánk tekergője

- Ej, Lóri, te Lóri, milyen nagy legény lettél Lóri – mondom Lorántnak, utcánk tekergőjének. – És milyen erős lettél, Lóri!
- Hálistennek, eléggé erősnek érzem magam, Feri bácsi...
- Segíthetnél nekem, hogy ezt a nagy követ tovább tegyem az udvaromon, Lóri...
- Én azt a nagy követ máris tovább teszem magának, Feri bácsi!
- Jó dolog fiatalnak lenni, te, Lóri...
- Öregnek lenni sem lehet rossz, Feri bácsi...
- Mi jót látsz te az öregségben, Lóri?
- Én azt, hogy maga ezt az egész házat egyedül tovább tudná tenni. Meg tudná mondani, mi volt a helyén száz esztendővel ezelőtt. Tovább tudná tenni ezt az egész várost! És meg tudná mondani, mi volt azon a helyen száz esztendővel ezelőtt. Képzeletben, persze, ugye, Feri bácsi...
- De te valóságosan is föl tudtad emelni ezt a nagy követ, Lóri!
- Én föl, de mit láttunk a nagy kő alatt? Néhány sápadt gilisztát, Feri bácsi...

Reggelig

Ketten vagyunk a váróteremben. Egy kicsi, ideges ember fogja az állát és sétál erre-arra. Én unottan ülök egy széken és nézem a sáros cipőm orrát.

– Fáj a fogam.

Nem szólok semmit. Az enyém is fáj.

– Nagyon fáj!

Arra gondolok, azért a cipőmről azt a sarat ...

– Nem hallotta, hogy fáj fogam? Lüktet!

– Nem szeretek ilyenkor beszélgetni.

– Nem szeret beszélgetni... És ha mi ketten ide be lennénk zárva reggelig?

– Valahogy eltelne reggelig.

– És maga nem szólna semmit reggelig?

Azért a cipőmről azt a sarat...

– Hát ha nem szólna, akkor én ezzel a barna kályhával beszélgetnék? Reggelig? Maga soha, senkivel nem szokott beszélgetni?

– Keveset.

– Mennyire fáj a foga?

– Eléggé.

– Azért annyira nem fájhat, mint az enyém...

A cipőmről azt a sarat...

– Mondom, annyira nem fájhat, mint az enyém!

– Lehet.

– A magáé is lüktet, vagy csak olyan tompa fájdalom a magáé?

– Tompa.

– A tompa fájást sokáig el lehet viselni. Én kibírnám reggelig. Magának egy cseppet sem lüktet?

– De.

– Szóval, mégis lüktet... Miért nem mondja, hogy lüktet is?

Sáros cipővel orvoshoz menni...

– Tudja, hogy én ezt a lüktető fájást is szívesebben elviselném, mint a maga hallgatását? El, egészen reggelig...

A robbanós ingem

A törekeny kisasszony kihozza a posta raktárából a szépen megalkotott csomagot és leteszi a vámos ember elé. A vámos ember nem csukja be a friss újságot, amit épp olvasott, csak a szemüvegét veszi le.

– Szép csomagja jött! Egyenesen Kanadából. Mit gondol, mi lehet benne?

– Pontosan tudom, mi van benne. Egy ing. Fehér ing.

– Egy ing nem lehet három kiló, abban egyéb is kell, hogy legyen.

– Egyéb is lehet benne. Például könyv, fénykép, rajzok, ilyesmi.

– Én ezt a csomagot most, a maga jelenlétében ki fogom bontani. Ez a szabály. Külföldi a csomag. Kényes dolgok a külföldi csomagok... Lépjen közelebb.

– Akkor szíveskedjék kibontani. Soha nem lehet tudni, mi van egy külföldi csomagban. Még fel is robbanhat az az ing. Olyan világot élünk.

– Ez nem vicc! Ki fogom bontani.

Egy nagy, lapos késsel körbevágja a csomagot a vámos ember.

– Ez csakugyan egy ing. Szép, fehér ing. Ki is van varrva az eleje. De van itt egy papír. Hogy ennek a csomagnak az értéke száz dollár. Maga száz dolláros ingeket visel?

– Ezután azt fogok viselni. Száz dolláros ingeket.

– Nézze meg a gallérján, hátul azokat a cetliket! New York, Toronto. Maga onnan hozatja az ingeit?

– Onnan. Szeretem ezeket a külföldi ingeket. Minél messzibbről jönnek, annál jobban szeretem az ingeket. Tudja, énnekem mindig olyan szedett-vedett ingeim voltak, némelyikről könnyen lepattantak a gombok, s a színük is hamar kifakult. Ez a fehér ing például nem hiszem, hogy kifakulna. És föl sem robban immár...

– Mi az, hogy immár? Ezt miért mondja?

– Mert ez az ing egyszer már fölrobbant. A fényképe bele volt téve egy internetes újságba, melynek az volt a címe, hogy Káfé. Hát fölrobbant az az újság. Az ingemmel együtt. Elszállt a levegőben. De ez az ing most már itt van. A kezünkben...

– A maga inge hiába van a kezünkben. Vissza kell küldjük. Oda, ahonnan jött. Mert az értéke nincs jól megadva. Nincs száz dolláros ing! Vagy pedig lenne egy másik megoldás. Maga szépen kifizeti a postai költségeket. Nem kevés a postai költség... Ha nem fizeti meg a postai költségeket, vegye úgy, hogy felrobbant az inge. Elszállt a levegőben... És most nézzük, mi van itt még: ez a lovas kép micsoda? Ilyen ló nincs. Hogy elöl szarva legyen. Ki küld magának olyasmit, ami nincs?

– Egy barátom küldi. Híres ember. Grafikus. Művész. Az a felesége is.

– Bajosan hiszem, hogy egy híres ember ne tudná, mennyit ér egy ing. És azt sem, hogy a lónak nincs szarva...

– Látja, milyenek ezek a mai művészek? Azért nem tudják, mennyit ér egy ing, mert nincsenek tisztában az evilági dolgokkal. Még a lovakat sem ismerik. Van olyan művész, aki szárnyakat fest a lovaknak. Szárnyakat, uram! És vannak olyan festmények, amelyeket fordítva is

fölakaszthat a falára. Fejjel lefelé. Vagy lehet elől a háta. Mindegy. Ezeken a mai festőkön nem lehet eligazodni.

– Ez a fehér ing is roppant gyanús! Miért van a cetliken két város is megadva, mit gondol?

– Én azt gondolom, hogy Torontóban csinálták azt az inget. De nem volt, aki az elejét szépen kivarrja. Ezért elvitték Nevijorkba, hogy ott hímezzék ki. Abban a városban mindent ki tudnak hímezni. Ha jól megfizetik. Ezért is került száz dollárba. A sok hordozás miatt...

– Na, nézze, itt van egy fénykép is. Egy fogason lóg egy fehér ing. Ez repült volna a levegőbe? Abban a Kávézóban, amit említett?

– Ez. Egyszerűen fölrobbant, uram. Mármint a fényképe.

– És ez az ember kicsoda ezen a képen?

– Az az ember maga a művész. A híres. Aki ezt a csomagot küldte.

– Lehetetlen! Ez az ember mezítláb fényképezte le magát. Nem látja, úgy van, mezítláb?

– Látom. Csakugyan úgy van, mezítláb. Tudja mit mondok? Küldje csak vissza ezt a csomagot neki. Oda, ahonnan jött. Énnekem nem kell olyan ing, amit mezítlábas emberek küldenek. Akármennyire is ki legyen varrva annak az ingnek az eleje. Küldje csak vissza...

– Mondok én is valamit. Ahhoz, hogy ezt a pakkot visszaküldjem, szépen vissza kellene csomagolni. Úgy, ahogyan volt. De kinek van ilyesmire ideje a mai világban? Még az újságot sem olvastam ki egészen. Ne fizessen semmit. Vigye a csomagját. A kijárat vasajtót pedig jól tegye be maga után. A huzat miatt.

Rékli

– Milyen szép kicsi gyermeke van abban a fonott kosárban! Leányka-e, vagy fiúgyermek? Leányka. Éppen jó, hogy leányka! Ne nézze, hogy ócskapiacon vagyunk, vegye meg neki ezt a gyönyörű réklit. Ingyen van! Kicsi még a leányka a réklihez? Éppen jó, hogy kicsi. Éppen jó! Belenő...

Aztán ha lesz még egy gyermek, s ezt kinövi ez a szép kicsi leányka, a másik belenő. Tudja, hogy van a réklivel. Nincs kicsi rékli, nincs nagy rékli. Mind jó, ha egyszer rékli. Egyik gyermek kinövi, a másik gyermek belenő... Maga még fiatal asszonyka, lehet még több gyermeke is. Hát legyen több! Nekem is van elég. Egyik kinő valami gúnyát, a másik belenő. Ahogy mondtam...

– Tiszta igaza van ennek az asszonynak – mondja egy háromlábú széken ülő asszonyság –, tiszta igaza van. Vegye meg tőle azt a réklit. Tőlem pedig vegyen ennek a leánykának kicsi pampót a lábacsájára! Nézze, milyen puha pampóim vannak... Mint a pihe, olyan puhák is vannak itt, ne nézze, hogy mekkorák, a gyermek kinövi, vagy belenő. Ilyen a gyermek. Nem számít a méret. A puhaság számít! Csak a puhaság. Az kell a kicsi lábacsájára, puhaság. Ebben a korban...

Anyacsavart, vafogót, kilincset árul a réklis asszony mellett egy idősebb férfi. Huncut mosolygással nézi, amint eladó portékája közt válogatnak. Egyszer azt mondja:

– Maga tulajdonképpen semmit nem akar venni tőlem. Csak azért állt meg itt, hogy hallja, miket beszélnek ezek az asszonyok. Látom én, hogy reájuk figyel. Tudja meg, hogy én is őket hallgatom. Hogy ezek milyen szépen tudják mondani, „az kell a kicsi lábacsájára, puhaság. Ebben a korban”... Éppen elgondoltam, hát a magamfajta embernek nem kellene egy kis puhaság? Ebben a korban? Nem férne ránk is valami jó, nem gondolja?

– Reánk férne – mondom röviden, s indulnék is tovább, mert a réklit megvette már a fiatal asszonyka.

– Én azért megmondom magának, miért nem fér reánk semmi jó ebben az életben! Azért, mert mi már nem nővünk ki semmit és bele sem nővünk semmibe. És hiába hangoztatják, átmeneti állapotban vagyunk. Hogy belenővünk ebbe az új rendszerbe. Mi ezt a rendszert már egyszer kinőttük. Hiába hangoztatják, hogy átmeneti állapotban vagyunk. Mi már mindenén átmentünk. Hallotta, hogy mondta ez az asszony? Nincs kicsi rékli, nincs nagy rékli. Nekünk már minden rendszer csak egy rékli.

Snoblesse oblige

Ezt írtam föl egy hosszú, sárga papírra. Ráragasztottam a mennyezeti neoncsőre, mert csak ott volt hely a kicsi régiségboltban. Kétszemélyes bolt volt az enyém. Két nagy bőrfotel volt benne. Az egyikben én ültem, a másikban a vendég. Vagy a vevő. Legtöbbször egymást föl-váltva, sörivő barátaim ültek a másik fotelben. Mindig volt néhány üveg sör az asztalomon. Jó hely volt ez a kicsi bolt. Huzatmentes. Ablak sehol. Előfordult, bejött valaki, s azt kérdezte, tessék mondani, hol a bolt? Mondtam, ez a bolt. De volt úgy is, megkérdezték tőlem itt, a keskeny udvar végében, melyik házban székel a kereskedelmi bank. Erre azt mondtam, egy biztos, nem itt székel. Ott székel száz méternyire innen. A főtéren. Föl is van írva rá, hogy kereskedelmi bank. Szóval, jó hely volt ez a kicsi bolt. Barátságos. Itt pihentek meg forró, nyári napokon a piacról hazafelé tartó vénasszonyok. Meg is dicsérték a hatalmas bőrfotel kényelmességét, s a bent lévő hűvös éghajlatot.

Egyszer egy köpcös katonatiszt állt meg az ajtóban. Szétnézett és azt mondta, ő a tűzoltóságot képviseli és azért jött, hogy ellenőrizze, megvannak-e a szükséges felszerelések tűz esetére. Mondtam, még homok is van az udvaron. A homok nem nyugtatta meg a hatósági embert. Megjegyezte, ő ebben a szűk helyiségben máris talált hibát. Pontosan kettőt. Az egyik az, hogy nincs kifüggesztve a rajz, mely arra hivatott, hogy eligazítsa a népeket, tűzvész esetén merre van a kijáratí útívonál. A másik hiba a *Snoblesse oblige* fölírásíban ívan, de ez ínem reá tartozí. Csak éppen megemlíítette. Azt feleltem, ía ívan egy sörívásnyi ideje, én máris megírajzolóí és kifüggesztíem a kijáratí útívonálát. Le ís íült a bőrfotelbe, egy üveg sör közélébe.

Vastag, de íhegyes nyílat rajzolóíam egy papírra és fölragasztolóíam a kijáratí ajtó mellé. És ráímutattam, ííme, ítt a kijáratí útívonál. Akár ívan tűzvész, akár ínincs, csak ítt ílehet íkímeníni. Ez az egyetílen kijáratí ajtó íbben a kicsi boltíban.

A hatósági közeg elfogadta ezt a rajzot, de a *Snoblesse oblige* szúrta a szemét.

– Ííne ítette oda az íelejére azt az s-betűt? „Noblesse”, íígy íhelyes.

Mondtam, ííga ía ívan, íígy íhelyes. De énnekem íízzel a fölírásísal ítitokzatos íterveim ívannak. Ía ívalaki ínem íveszí íészre azt az s-betűt, arról az íemberről azonnal megállapítóm, íkível ívan ídolgóm.

– És róíam ímit állapít meg? – íkérdezte sörtől íhabos száíjjal a hatósági közeg.

Mondóm, magáról azt állapítótam meg, íígy íjó a íelke. Ínem íbüíttetí ímeg a kijáratí útívonál íkífüggesztésének íelímulasztása ímiatt. És azt, íígy íolyasmíket ís íészreívesz, íami ínem ímagára ítartozí. És ínem íhagyía szó ínélkül, ía ívalahol íhibát ítalál a ívilágíban. Ezek ínemes ígesztusok...

Interaktív

Az én falumban óriási hagyományai vannak az interaktív, humán találkozóknak. Amikor például Magyar Pista és az én apám találkoztak, soha nem mentek el egymás mellett szótlanul. Megfigyeltem, Magyar Pista mindig megelőzte az én apámat az interaktív, humán cselekedetével. Már jó messziről megkérdezte apámtól, na, hogy vagy Ferenc? Amikor közel kerültek egymáshoz, valami régi, megszokott, interaktív és humán mozdulattal kezét is fogták egymással. És az én apám azt mondta Magyar Pistának, hát megvolnék, te, Pista. Ahogy lehet. Hát te, miképpen vagy, Pista? Erre Magyar Pista elmondta apámnak, miképpen van. És apám interaktív és humán módon azt szokta válaszolni, hogy ő is olyanformán van, mint Magyar Pista. Valóságos szociálpedagógusok voltak ők ketten. Bátorították, türelemre és kitartásra buzdították egymást. Hogy a reménységet soha föl ne adják. Télen, ha nagy hidegek voltak, azt mondták, egyszer csak vége lesz ezeknek a hitvány, nagy hidegeknek. Nyáron a nagy melegek végét jósolták. Ha sokáig esett az eső, vagy nem akart szűnni a hóhullás, interaktív előre látással megjósolták, egyszer vége lesz ennek is. Mindig élt bennük valami szép és megtartó reménység.

Megfigyeltem azt is, ezekre az interaktív találkozókra soha nem hívtak meg senkit. Hogy szavaljon egy verset, vagy eldaloljon egy nótát. Nem voltak meghívott vendégek soha. Sem belföldi, sem külföldi meghívottak nem tébláboltak ezeken az interaktív, humán találkozókon. Szép csöndben, békességben zajlottak le ezek az interaktív találkozók. És ment tovább, ki-ki a maga dolgára. Főleg a mezőre. Mert főleg a mező volt az ő munkahelyük.

A nagy, végtelen mező.

Ma már a mezők is interaktívak lettek. Térségnek nevezik a mezőket, ahová nem illik kaszát, kapát vinni az interaktív, humán találkozókra. És a patakok partjai s a tavak is mind interaktívak már. A bözödi tó például nem is tó, hanem egy interaktív térség, ahová gitárral illik menni. Dobbal és oboával. Manapság a békák is mind egy szál szociálpedagógusok módjára kuruttyolnak a tó partján. Ha ezt megengedik az interaktív, gitáros, humán házigazdák és meghívottak. Akik verseket szavalnak és nótákat énekelnek a szociálpedagógus, ugyancsak interaktív, humán békáknak. Mert nekik sem könnyű. A békáknak. Mert egymást érik az interaktív, humán találkozók, s már gyülekeznek az etnikumközi fesztiválok neves és közismert vendégei is. Hogy megtárgyalják az érzelmi intelligencia szerepét, az újabb produkciós fellépési lehetőségek széleskörű kiterjesztését a térség legeldugottabb részeiben is. Ahol a népek még mindig ott tartanak, az elavult, ócska, kézfogásnál.

Arany mandzsettagomb

Épp azon törtem a fejem, gondokba merülve a kicsi boltban, minek kellett megvennem attól az özvegy úriasszonytól a két aranyból való mandzsettagombot. Olyan drágán! Mennyi sört vehettem volna azon a pénzen, mennyi sört! Kinek van szüksége a mai világban arany mandzsettagombra? Ki is ment rég a divatból a mandzsettagomb. Még egyszerű, gyöngyházból való gomb sem kell senkinek.

Nemrég nézett be hozzám egy amerikai nagykövet, le is könyökölt az asztalomra, jól láttam, neki sincs mandzsettagombja. Egyszerű gombok voltak az ingén. Azok is műanyagból.

Amikor megvettem azt a két arany mandzsettagombot, azonnal meg is bántam, hogy ilyen felelőtlenségre vetemedtem. Bedobtam a szerszámos fiókba, a csavarhúzó, bicskák, reszelők közé. Hogy ne is lássam. Mit nézzek én két aranyból való mandzsettagombon? Azon a pénzen vehettem volna egy szép orosz lánt. Vagy lovat. Porcelánból. Zsolnay, finom porcelánból! És azt a lovat föl tettem volna egy alapzatra. Mert volt itt alapzat is már. Fehér porcelánból. Aztán ahogy telt az idő, ezekről az aranyból való mandzsettagombokról meg is feledkeztem. Begurultak valahová, a fiók mélyére.

Egy napon roppant finnyás fiatal úr jött be a kicsi boltba. Fölleltározott minden apró tárgyat, amit a polcokon látott. Miután befejezte a nézelődést, lemondólag intett, nincs itt semmi, ami neki megfelelne. Csak úgy, illendőségből megkérdeztem, mégis, mire lenne szüksége. Azt felelte, neki aranyból való mandzsettagombra lenne a legnagyobb szüksége. Ugyanis ő karmester. Kérem, hány pár aranyból való mandzsettagombra lenne szüksége. Azt mondja, aranyból bőven elég lenne neki egyetlen egy pár. Bőven elég lenne...

Kihúztam a szerszámos fiókot, a csavarhúzó, bicskák, reszelők közül kivettem azt a két mandzsettagombot és letettem elébe, az asztalra. Mondom, milyen kár, hogy csak egy pár van szüksége. Tele van minden fiókom aranyból való mandzsettagommbal. Az én apám kizárólag aranyból való mandzsettagombokat viselt. Ezek mind reám maradtak. Manapság nem divat az ilyesmi...

– Karmester volt az ön apja? – kérdi a finnyás fiatalember.

– Az volt – mondtam – karmester. Egész életében fájtatta a karját a sok kaszálás miatt... Minden lépéskor jó nagyot kellett lendítenie a karján. Csupa ilyen mozdulatról áll a kaszálás... Minden lépéskor jó nagyokat kellett lendíteni. Magának könnyű. Egy helyben állva is lehet vezényelni...

Közömbösen, szó nélkül fizette ki az aranyból való mandzsettagombok árát ez a finnyás fiatalember. Már nem is tudom, köszönt-e elmenéskor, vagy nem.

A porcelán lónak való alapzat most is megvan. Se porcelán ló, sem semmiféle alapzat nem kellett soha senkinek.

Barátom, Alistar

Nagy és nehéz az íróasztalom. Nagy, nehéz írónak való. Nem nekem. Gondoltam, azért leülök ide, írok valami könnyű, légies történetet. Mondjuk, százenszifksönt. Az a divat. A kitalált történet. Semmit nem tudok kitalálni. Üres a fejem. Nincs benne gondolat, elképzelés. Bate vüntul – mondaná ilyenkor a román. Fúj a szél...

Az udvarról besettenkedik a rőt macska. Megáll és néz engem, jöhet-e beljebb. Intek, most hagyjon magamra. Amint megfordul, a sarokban meglebben egy zászló. Egy kicsiny, északír zászló. Ott tartom, évek óta egy vázába téve. A sarokban. Nincs is északír zászló. Egy idő óta. Csak angol zászló van. Nem baj, máris alakul a könnyű, légies történet. Kitaláltam, legyen ez a lakás egy hajó. Egy elsüllyedt hajó. A tenger fenekén. És találgtják a tudós bűvárok, miféle hajó lehet ez, tele kacattal, vázákkal cserepekkal. A sarokban megpillantják az északír zászlót. Egy vázába téve. Északír volt ez a hajó, állapítják meg a tudós bűvárok a lakásomról. Szépen alakul a légies történet, mely ott kezdődik, a tenger fenekén. Igazi százenszifksön.

De okvetlenkedik a rőt macska, újra néz engem, jöhet-e beljebb. És kiejtem a kezemből a könnyű, légies történet fonálát. Maradok az igaz történetnél. Hogy miképpen került a lakásomba egy északír zászló. Ami egy idő óta már nincs is. Csak angol zászló van.

Egy napon beállít a kicsi boltba egy férfi, a tizenéves fiával. Kézfogásra nyújtja a kezét, s mondja, az ő neve Alistar. Észak-Írországból való. Én is mondom a nevem, s hogy Kelet-Siménfalváról való vagyok. Mondom, szíveskedjék leülni abba a bőrfotelbe. Azt mondja, neki a leülés kissé körülményes, mert ő a húgyhólyagját a bokájára kötve hordja, de azért megpróbálja.

– És sört ihat-e, kérdem Alistártól.

– Sört, azt igen, akármennyit, elfér a bokájánál, feleli Alistar.

A tizenéves gyermek nézegeti a polcokat. Egyszer azt mondja az apjának, né, milyen gyönyörű kavicsokat, köveket talált! Ilyenek nincsenek Írországbán. Alistár azt mondja a fiának, válasszon ki azokból a kövekből egy párat magának. A gyermek kiválaszt egy párat, s leteszi az asztalra.

– Mennyibe kerülnek ezek a szép kövek? – kérdi tőlem Alistar.

Mondom, semmibe. Ajándék a fiának.

– Hogyhogy ajándék? – kérdi Alistar. Mondom, én imádom az íreket. Különösképpen ezeket az íreket szeretem: Jonathan Swift, Bram Stoker, S. O’Casey, G. B. Shaw, W. B. Yeats, Oscar Wilde, Samuel Beckett, James Joyce. Nézze, az Ulysses most is itt van az asztalomon...

– Akkor legyünk mi ketten barátok – mondta Alistar.

– Legyünk – mondtam Alistarnak.

Amíg sört nyitottam, benézett az ajtón egy asszony, kérdezte, van-e itt fénymásoló? Mondtam, itt minden van, de fénymásoló, az nincs. És nem is lesz, mert egy ilyen gép drága.

Néhány hónap múlva jön Alistar négy kemény férfivel. Azt kérdi, hová tegyék a fénymásolót, mert amit hozott nekem, jó nagy és nehéz.

Így lett nekem fénymásolóm. De zászlóm is lett. Északír zászlóm. Ami nincs. Mert csak angol zászló van. Az északír zászlót Alistar letette a fénymásoló tetejére.

Néhány hónap múlva ismét jön Alistar. Megpillantja az északír zászlót, amit beleállítottam, egy vázába.

– Mi csakugyan barátok vagyunk – mondta Alistar. Én pedig sört töltöttem Alistarnak.

Ezt a zászlót vázástól együtt áthoztam a kicsi boltból a lakásomba. Ahányszor bejön ide a rőt macska, mindig meglebben ez a selyemből való, északír zászló. És eszembe jut róla barátom, Alistar.

Az antenna beállítása

– Baj van fiam! Baj. Röstelllem is mondani ebbe a mobilba, mekkora baj van. Megint elment a Duna. Ezt a nyomogatót olyan jól befásliztad, hogy meg sem tudtam volna nyomni más gombot rajta. Csak azt, amit kihagytál. Tehát nem én vagyok a hibás, hogy megint elment a Duna. De úgy elment, hogy hívhatod ismét haza a te fiadat, Ferikét Pestről. Hogy újra beállítsa. Mint a múltkor. Mert azt más ezen a vidéken beállítani nem tudja. Már te sem. Neked sem való, túl a hetvenen. Hívhatod haza. Ezek a Dunások pedig azt mondták, minden segítséget megadnak a beállításhoz. Hát tudod te azt, hogy milyen segítséget adtak meg? Mert én tudom. Azt, hogy hívjak szakembert. Honnan hívjak én most szakembert kilencvenhét évesen? Udvarhelyről? Oda fel is kell menni. És ki jön el ide onnan, hogy csavargassa azt a nagy tányért, s nyomogassa a gombokat? Senki fiam, senki. Azt mondják, fizessenek elő a kábelre. Igen, de hallom, hogy kábelben nem jó be Kossuth. Márpedig anélkül az egész nem ér semmit. Hívhatod haza Ferikét.

– Csókolom, Mama! Jöttem. Próbáljuk meg ketten azt a Dunát.

– De mondom, nem én vagyok a hibás. Itt ültem éppen az ágy szélén, itt né, néztem a filmet, hát tiszta magától az a néhány ember csak kiment a tévéből, s többé nem jött elő semmi. Semmi, de semmi.

– Nem maga a hibás, Mama! Éppen most mondja a fiam Pestről, nem Mama a hibás. A norvégok miatt nem megy a Duna. Mert norvég műholdon van most a Duna, s azt áttették egy más frekvenciára.

– Hát nincs a Dunának műholdja? Tudtam, hogy ez lesz belőle! Tudtam. Egy hold földjük sem marad a magyaroknak, mindent eladnak. Hol az osztrákoknak, hol a németeknek. Most a norvégoknak is eladták a holdjukat.

– Nem is volt a magyaroknak műholdjuk, Mama! Csak bérlik a norvégoiktól a műholdat.

– Mindenki gazdálkodik a saját holdján, ne bérelje a másét, az soha nem volt jó! Ugye, hogy elállították a norvégok a Dunát... Ezekről a norvégoiktól is minden kitelik. Azt csinálnak a holdjukkal, amit akarnak. Az övék...

– Mit látsz a képernyőn, Tati? Valami számokat? Nyomd meg az okét. Most mit látsz? Jó. Most nyomd meg azt a gombot, amit Mama úgy nevezett el, hogy ormó. Most mit látsz? Nincs ott egy kép, egy kicsi ikon, ami egy kalapácsot ábrázol? Na, nyomj arra egy okét. Most menj vissza az elejére. De igyekezz, ez nemzetközi beszélgetés, elmegy minden pénzünk. Most mit látsz? Semmit. Most menj oda, a számokhoz. És nyomj egy okét.

– Azt a kerek gombot hiába nyomogatód, fiam, én azt már százszor is megnyomtam az ormó alatt. Ferike megmondta, ez a sorrend: piros, kerek, piros, kerek. És amikor látszik a kép, csak akkor kell megnyomni az ormót! Ameddig nincs kép, addig hiába nyomkodod az ormót. Ez biztos!

– Drága Mama, most én kire hallgassak? Magára-e, vagy a fiamra?

– Nem én vagyok a hibás! Nem lesz egy hold földjük sem ezeknek a magyaroknak. Tudtam. Eladnak mindent. Minek kellett a norvégok holdjára menni? Mindenki maradjon meg a saját holdjánál...

– Most mit csinálsz, Tati? Beszélgetsz Mamával? Hát nem akarod, hogy beállítsuk az új frekvenciát? Most mit látsz? Jó. Akkor húzd ki a falból a csatlakozót. Kihúztad? Jó. Most várjunk egy percig legalább. Most nyomd vissza a csatlakozót. Mit látsz? Nyomj egy okét!

– Azt a kerek gombot hiába nyomogatód fiam, én azt már százszor is kipróbáltam! Hogy ne beszéljek annyit? Jó. Akkor készítem az ebédet. Oda se nézek. De azt a kerek gombot hiába nyomkodod az ormó alatt... Nem. Egy hold földjük, annyi sem marad...

Boronálás

– Te, Emma, add kölcsön mára ezt a gyermeket! – mondta nagyapám az én anyámnak. – Hogy ültessem föl a boronára. Nehezeknek. Minek vigyek én követ a mezőre, amikor itt ez a gyermek? Éppen jó lesz nehezeknek.

Anyámnak nem tetszett ez a kölcsönkérés. Mert azt válaszolta:

– Maga odatenné ezt a gyermeket a télire eltett káposztája tetejére is. Hogy üljön ott egész télen. Kő helyett. Nehezeknek. Ha elférne a hordójában. De ha olyan nagyon kell, hát vigye. Nehezeknek...

Hitvány, rázós mesterség volt a boronán való ülés. És szégyenletes. Csak ülni egy borona tetején. Kapaszkodva. Nehezeknek.

Egy fordulónál megállt pihenni az öreg. És azt mondtam neki:

– A maga beosztása sokkal jobb, mint az enyém. Csak megy, nagy büszkén az ökrei előtt. Én pedig attól félek, hogy ez a borona összerázza a gondolatokat is a fejemben. A jó gondolatok összekeverednek a hitvány gondolatokkal, s a végén nem tudom őket külön választani. Attól félek.

– Hát vannak neked gondolataid, amik össze tudnak keveredni? – kérdezte fitymálólág az én nagyapám.

Mondtam, lennének...

– Akkor mondj nekem egy jó, s egy hitvány gondolatot a fejedből!

– Egy jó gondolat az lenne a fejből, hogy jobb dolga van az asztalokon heverő, papirost nyomó nehezeknek. Mert a papiros nem rázza a nehezeket. Egy rossz gondolat pedig az lenne a fejből, hogy én mátol fogva semmiféle boronálásban részt nem veszek. Mert nem szeretem a boronálást.

Évekkel később olvasom, mit ír Pázmány Péter 1613-ban. Azt írja: „*A hamisságot egyébbel hazugságnál béboronálni nem lehet*”.

Érdekes, soha nem hallottam, hogy valaki azt mondta volna, össze kell boronálni a nagyszerű dolgokat a gyönyörűséges dolgokkal. Összeboronálni mindig valami hitványságot szoktak. Nézeteltérést, veszekedő társakat, civakodókat, egymáshoz nem illő párokat.

Aztán itt van Pallas. Ő azt mondja: „*A boronálás a talajművelés azon módja, amely szerint a talaj felső rétegét megporhanyítják, anélkül, hogy megfordítanak.*” Milyen öreg már ez a Pallas! És milyen jól mondja! A boronálás csak a talaj felső rétegét érinti. Meg nem fordítja.

Mifelénk soha nem emlegették azt a szót, hogy Trianon. Talán csak egyszer hallottam. Valaki azt mondta akkor, ez el van boronálva. Szomorúan, sóhajtva mondta. Mint aki tudja, mi az értelme ennek a szónak. De ami el van boronálva, azzal ő sem foglalkozott.

Most olvasom, hogy egy barátom nagy, vastag és nehéz könyveket szándékszik kinyomtatni. Készül a nehezek a boronára. Hogy ezt a dolgot újra elboronálja. Pedig ő is jól tudja, hogy a boronálás ezt az ügyet meg nem fordítja. Ahogy Pallas mondja.

Hát csak fabrikálja a nehezeket az én barátom. Ha még soha nem ült fogas boronán, hánkolódva. Énnekem nyugodt a lelkem. Nem én boronáltam el azt, ami el van boronálva. És nem is szeretek semmiféle boronálást.

A kicsinység átka

A karikós lábú szomszéd minden nap bejött a kicsi boltba. Zsebéből kilógott egy üres üveg nyaka. Hozta, hogy valami erősebb likid dolgot töltsék belé. Ne sört. Így mondta, valami erősebb likid dolgot.

Egy napon megállt az ajtóban. Mind a két tenyerével a zsebére csapott és azt mondta, maradjak nyugodtan, most üveget nem hozott, de a szerény véleményét igen. Erről a kicsi boltról.

– Hallgasson ide, főnök! Maga tudja, ki volt az a Nagy Sándor?

– Miért ne tudnám? Nagy Sándornál nagyobb hadvezér kevés volt a világon.

– Én nem arról a Nagy Sándorról beszélek, aki hadvezér volt, hanem arról akitől maga megvette ezt a kicsi konyhát. És csinálta belőle ezt a kicsi boltot. Maga nem vette észre, hogy az emeleti rész jóval nagyobb, mint ez az alatta lévő kicsi bolt? – kérdezte a karikós lábú szomszéd.

– De. Észrevettem. Az emeleti rész jóval nagyobb...

– Na, látja, erről van szó! Ez a konyha, vagyis a kicsi bolt neki van építve a szomszédos, hatalmas háznak. A szomszédos, hatalmas ház gazdája egyszer átjött Nagy Sándorhoz. És azt mondta Nagy Sándornak, te, Sándor, olyan kicsi a konyhátok, hogy abban ti négyen tisztességesen el sem fértek. Éppen ezért én ennek a konyhának a felét tőled megveszem. Errébb hozom a falat, s a konyhátok felét odacsapom a kamrámhoz. Hogy legalább a kamrám legyen nagyobb. És ez a Nagy Sándor eladta a kicsi konyhájának a felét a hatalmas ház tulajdonosának. Ezért ilyen kicsi a maga boltja. Érti, amit mondok? Ez a kicsinység átka. A hatalmas házhoz oda lehet csapni egy kicsi konyha felét. Vagy az egész kicsi konyhát. Mert úgy sem lehet abban a kicsi konyhában tisztességesen elférni. Ez a kicsinység átka, főnök! Mert azt a hatalmas házat nem lehet odacsapni egy kicsi konyhához.

Igazat adtam a karikós lábú szomszédnak. Azt mondtam, csakugyan, ezért ilyen kicsi az én boltom. Ez a kicsinység átka. De nehogy nagyon elbízza magát a karikós lábú szomszéd, megtoldottam az ő igazságát egy megjegyzéssel:

– Azért a nagyságnak is megvan a maga átka...

– Ezt hogy érti? – kérdi a karikós lábú szomszéd.

– Ezt én úgy értem, hogy ha arra a másik Nagy Sándorra, a hadvezérre gondolok, azonnal előjön a nagyság átka is. Mert az a híres Nagy Sándor, miután meghódította Perzsiát, nem elégedett meg Perzsiával. Birodalmához akarta csapni egész Indiát. Sőt, Kínát is. Hogy legyen nagyobb az ő birodalma. Mikor még azzal sem bírt, amit már egyszer meghódított. Ez a nagyság átka. A nagyság soha nincs megelégedve a nagyságával. Ebbe is halt bele ez a hadvezér Nagy Sándor.

– Ez a kettő ugyanaz, csak más szemszögből nézve – mondta a karikós lábú szomszéd. – Hát nem azt mondtam, hogy azt a hatalmas házat nem lehet odacsapni egy kicsi konyhához? Én a maga kicsi boltjának szemszögét választottam, nem a szomszédja hatalmas házat néztem. És nem Indiát. Ezért veszem észre mindig a kicsinység átkát. Mégis, maga milyen szemszögből nézi a világot?

Meghajigált föld

Ha van valami igazi élet a faluban, akkor azt az igazi életet az Iduka tyúkjai tojják. Az ő öreg tyúkjai.

Kicsi, kerek, beteges, nyílt szívű és jó lelkű asszony Iduka. Az én unokatestvérem. Hetente eljön alszgeből, ide, anyámhoz, hozza a tojásokat. Hogy jusson belőlük nekem is. Mert tudja, én nem szeretem az állam tojásait. Sem pedig a globális tojásokat. Csak az otthoniakat szeretem.

Most itt van éppen. Beszélgetünk. Kérdelem, mi lehet a másik unokatestvérünkkel, a mi Em-muskánkkal? Mert fölhívott hajnalban Székesfehérvárról, hogy én kerestem-e őt telefonon? Pedig én őt nem kerestem. Fölhívott hajnalban...

– És mi van a mi földjeinkkel, Iduka? Például az alszgebéli Gátrétjivel? Rég nem jártam arrafelé...

– Meghajigált föld az, Feri. Megharagudhatott nagyon ránk a patakunk, Feri. Magára hagytuk nagyon azt a földet. A termő részét elvitte, s kövekkel töltötte meg a helyét. Csupa kő van ott, patakmeder. Csak a szilvafák maradtak meg a mart alatt, csak a szilvafák. Azok is megöregedtek. Nem gondoza őket senki. Mi is megöregedtünk.

– Jól mondd, Ida! De nem csak a patakunk haragudott meg. A fák is a kertünkben. Az almafák, ha teremnek is valamit, eldobják maguktól almáikat. Még éretlen korukban. Tudják már, hiába érlelnék gyümölcsöt, azt föl nem szedi senki.

– Úgy vagyunk a lelkekkel is, Feri. Valami a lelkeket is meghajigálta. Hazajön valahonnan egy szomszéd, éppen csak köszön, s azután elvan magában a saját udvarán. Aztán megint elmegy valahová. Valameddig. Mert menni lehet. Legtöbben elmennek Pestre.

– És jól meggazdagodnak Pesten. Tudod, mivel gazdagodnak meg? Egyetlen szóval lesznek gazdagabbak. Azzal a kiállhatatlan szóval, hogy egyébként. Ezt hallják egész nap odaát: *egyébként*. Mert ott még az időjárást is úgy kezdi a bemondó, hogy egyébként esőkre lehet számítani. Vagy nem lehet. Mivel kenhették be ezt a szót, hogy úgy ráragad itt is mindenkre? Mert bekenték.

– Meg vagyunk jól hajigálva, Feri...

– Mi aztán meg, Ida...

– Azért ha nem akarsz nagyon szomorú lenni, ne is menj Gátrétje felé. És nehogy itthon felejtse megint azt a néhány tojást...

Lent hagytam délen

Magányos padot keresek. Fák alatt, félárnyékban. Nem zavar ott senki. Oda fordítom orcámat a késő délutáni napnak. Nekem ma minden sikerül.

Borostás, elnyűtt arcú, férfi áll meg előttem.

– Leülhetek ide?

– Le. Van hely.

– Csakhogy én dudorászni szoktam. Halkan. És fütyörészni. Ugyancsak halkan. Nem zavarja, ha dudorászom és fütyörészek? Persze, csak úgy, halkan...

– Nem. Engem nem zavar, ha valaki halkan dudorászik.

– Jól van.

A borostás ember keresztbe teszi lábát, rágyújt egy cigarettára, s máris kezdi, *lent hagytam délen, még a nyár elején...*

Szeretem ezt a slágert. Milyen jó, hogy ide ült mellém ez a borostás ember...

Idős házaspár közeledik.

– Tudod mit, János? Kérdezd meg ezektől a rendes emberektől. Csak kérdezd meg. Ők megmondják, melyikünknek van igaza – mondja férjének az asszony. És kérdi, leülhetnek-e ide egy pillanatra.

A borostás ember nem szól semmit, ő csak jövevény ezen a padon, reám bízva a leülési engedélyt. Dudorászik: *Azóta szívem már nem az enyém...*

Mondom, foglaljanak helyet, itt, balfelől. Ahol van hely.

– Azon vitatkozunk az urammal, hogy egyazon rangban van-e a szegénység a nélkülözéssel. Mert szerintem nincsenek egyazon rangban... A szegénység megalázó. A nélkülözés pedig mindenkinek a maga privát dolga. Mindenki azt nélkülöz, amit éppen akar. Maga mit szól hozzá?

A borostás ember elhagyja a déli vidéket és kissé elfordulva azt dudorássza, hogy *Muszkaföldön lassan jár a posta.*

– Mégis, mit tetszik szólni, egy rangban van-e a kettő, vagy nincs egy rangban?

– Nincs egy rangban a kettő – mondom röviden, abban a hitben, hogy ezzel az ügyet lezárhatjuk. De nem zárhatjuk le. Mert azt mondja a férj:

– A nélkülözés még a szegénységnél is rosszabb! Én eleget nélkülöztem a hadifogságban. Ezek a fehérnépek nem tudják, mi az igazi nélkülözés. Amikor az embernek semmije nincs. A szegénynek mégis van valamije...

A borostás ember azt dudorássza, hogy *Ajjaj, fekete vonat...*

– Akkor maga szerint mi a különbség a kettő között? – kérdi az asszony.

– Szerintem az, hogy én rengeteg dolgot szívesen nélkülözök. Például nincs szükségem biliárdasztalra. Tengeralattjáróra sincs. És ezt tudnám sorolni a végtelenségig...

A borostás ember fordít egyet a slágerén: *Fortuna gyors szekeren te nem vagy szekeres...*

Istenem, milyen szép ez a régi sláger...

– Szóval maga szerint a tengeralattjáró a különbség? És kinek kell biliárdasztal? Maradjunk a mindennapi életünknel. A betevő falatnál. Annál maradjunk! – mondja ingerülten az asszony.

A borostás ember új slágerbe kezd: *Meg vagyon írva, hogy nőt, azt te sose keress...*

– Akkor maradjunk annál – mondom, abban a reményben, hogy ezzel az ügyet lezárhatjuk. De nem zárhatjuk le. Mert azt mondja az asszony:

– A férfiak mindent kiforgatnak. A szavakat is az értelmükből. Nem fogják föl a szavak értelmét. Különösen az én uram nem fogja föl. Maga még igen. Maga fölfogja. Azért is említette a biliárdasztalt s a tengeralattjárót! Most jövök rá... Persze, hogy nekem van igazam. Nélkülözni sok mindent lehet. De a szegénység egyenesen megalázó. Na, gyere, János!

A borostás ember azt kérdi tőlem:

– Ismeri azt a slágert, hogy *báj báj Szása, rossz voltál velem, elmentél és azóta az órámat keresem?*

– Ismerem. Régi sláger.

– Nem mondaná meg nekem, mennyi a pontos idő?

Megmondom. És a borostás ember elindul valamerre. Dudorászva: *Lent hagytam délen, még a nyár elején...*

Bolond békeidő

- Miért nem írsz már rólam is valamit? Mindegy, hogy mit. Csak lehetne írni rólam is...
- Meg sem tudlak szólítani. Nem ismerem a katonai rangjelzéseket. Mi vagy te? Ezredes, vagy generális?
- Olyasmi. Te tudod, hogy én már gyermekkoromban katonai pályára készültem. A trójai háborúkról olvastam, Nagy Sándorról, Napóleonról. Szerettem a hadvezéreket. Magam elé képzeltem a nyertő lovakat, az ágyúfüstöt, a gyönyörű ütközeteket. Legjobban Nagy Sándort szerettem. Baráti ember volt. Igazi, jó, baráti ember. Te is az vagy! Igazi, jó, baráti ember. Miért nem írsz rólam is valamit? Ez a Nagy Sándor, hogy visszatérjek, a Perzsa háborúja előtt falvakat, városokat, kastélyokat, palotákat ajándékozott a tisztjeinek. Az egyik meg is kérdezte, hát Sándor, neked mi marad? Nagy Sándor azt felelte, nekem a remény marad. Hát nem az az igazi ember, akinek elég a remény?
- Azért ennek a Sándornak Perzsia sem volt elég...
- Ilyen a háború. Az embert elkapja a hév, látván, hogy nyomában birodalmak hullanak szét és birodalmak születnek. Szinte a semmiből. És mindig fölbukkan egy újabb remény. És ott van a stratégia! És ott van a taktika! Tudod te azt, hogy az egész történelem csupa stratégia és taktika? De eljöttek ezek a bolond békeidők. Mit kezdjek most magammal ebben a bolond békeidőben? Miképpen mutathatnám meg, hogy én is jó vagyok valamire? Ezt írd meg rólam. Ha van hozzá tollad.
- Jó nyugdíjad lehet...
- Az van. Jó nyugdíjam. Igen is, jó! Mit csináljak azzal a sok pénzzel? Áztassam a lábam valamelyik távoli óceánban? Kiöregedtem már az utazásból. És mire kaptam én azt a jó nyugdíjat? Mert ebben a bolond békeidőben nem volt alkalmam fölmutatni semmit. Még egy kis eldugott fegyverraktárat sem őriztem. Hogy ne robbanjon föl. Annyit sem bíztak reám. Sem egy röpteret. Tudod, mit bíztak reám? A katonák tornacipőjét. Hogy vigyázzak a tornacipőkre. Voltak beosztott raktárosaim. Minden év végén megszámloltattam velük, hány tornacipőjük van a katonáknak. Hatszáz, vagy nyolcszáz? Amennyi volt, annyi volt. Beírtuk s kész.
- Erre adták neked azt a magas rangot és a sok csillagot a válladra?
- Főleg erre adták. Mert béke idején úgy van. Minden év egy csillag. Egy grádus. Teltek az évek és gyűltek a csillagok. Semmi stratégia, semmi taktika. Csak tornacipő. Ez volt az életem ebben a bolond békeidőben.
- Valahol mindig háború van. Ne veszítsd el a reményt...
- Afganisztánra gondolsz? Mert ott az van, háború. De az a háború nem öreg embernek való. Még fiatalnak sem való. Manapság bebújik a katona egy tankba, hogy ne is lássa az ellenség. Semmi stratégia, semmi taktika. A katona pénzért megy háborúba, s ha fölrobbantják a tankját, hős lesz belőle. Temetésekor koszorúzás. Ha nem robbantják föl, számba sem veszik. Ezek a mai háborúk sem igaziak. Az ember maga ki sem látszik ezekből a háborúkból. Ezért csak áldozatok vannak, hősök nincsenek. Ilyenek ezek a bolond békeidők...
- Legalább ép ember vagy. Ismered a stratégiát, a taktikát. Ha szüksége lesz rád a hazának, tanácsot kérhetnek tőled. Nem is látszik meg rajtad, hogy nyugdíjas lettél. Legalább ép ember vagy...

– Az vagyok. Ép ember. Túlságosan is ép! Csak a fogaim... Épp most csináltattam protézist. De azt mondja az orvos, olyan szabályos, sima a szájpaddlásom, hogy ott meg nem áll semmi. Sehol egy kicsi árok benne, egy kidudorodás, egy mélyedés, amibe az a protézis meg tudna kapaszkodni. Azt mondja, nekem nem lehet tisztességes protézist csinálni. Túlságosan ép a szájpaddlásom. Ezért hull ki a protézis. Oda jutottam, hogy a nagy rangom, jó egészségem, tökéletes testi épségem mellett nem tudok megrágni egy gyöngé hagymaszárat. Akkor mire jó az én épségem? És a jó nyugdíjam mire való? Rendszerben van, nem rágnak többé gyöngé hagymaszárat. De mit tudnék mégis fölmutatni? Hogy nem éltem hiába? Mutassak föl egy tornacipőt? Hogy lássa a világ, jól vigyáztam a tornacipőkre? Ezt írj meg! Ha van tollad. Mit mutassak föl ebben a bolond békeidőben?

Maga törődik, bátyám?

Az én falumban nem élnek meg a barackfák. Se a citrom, se a pálma. Mégis, vannak udvarok és kertek, ahová barackfákat ültetnek. Próbából. És kíváncsiságból. És vannak házak, ahol citromfa zöldell. És pálmafa is zöldell. Egy ideig. Ezekről a furcsa növényekről senki nem beszél. Ma vannak, holnap nincsenek. Elviszi őket a huzat, a téli hideg. Nincs egy lélek a falumban, aki a barackfákkal, a citrommal, vagy a pálmákkal különösképpen törődne. Minek? Ma vannak, holnap nincsenek.

Az örökké bogra kötött cipőfűzőjű Jakab Jóska tudálékos ember volt, ezért nem szívesen kérdeztem meg tőle komoly dolgokat. Csak semmiségeket. Egyszer csak oda vetettem neki egy semmiségnek tűnő kérdést. Hogy miképpen állunk a barackfákkal, a citrommal, a pálmákkal. És a kommunistákkal. Mert szerintem ezek mifelénk nem maradnak meg. Ma vannak, holnap nincsenek. Az örökké bogra kötött cipőfűzőjű Jakab Jóska azt mondta, a szél hozza valahonnan a barack, a citrom s a pálma magját. A levegővel jönnek, mint a pitypang. És úgy is mennek el. A levegővel. De a kommunistákat az orosz katonák mahorka-dohányával szírpantották föl az idevalósi népek. És néztek széjjel a faluban. Rengeteg kommunista van már a faluban. Négyen is vannak! Például a szomszédunk, Fenyédi, a suszter is az. És ott a másik, Sántha Gábor, az a merő ember. Alszegben pedig Marosi Dénes, a patkókovács. A negyedik, valami Szűcs nevű, az a cingár, aki a térdén szokott uzsonnázni, mert az agitátorságtól enni sincs ideje. Csak nézzek szét. Kértem Jakab Jóskától, hát magának sok az a négy ember? Azt mondja Jakab Jóska, sok. Kommunistából négy ember különösképpen sok. Kettő is sok! Még egyetlen egy ember is számít. Nem ismerem a Marosi Gergő történetét? Mert ha nem ismerem, ő elmondja.

– Egy napon roppant fontos rajoni elvtársak álltak meg az alszegi patkókovács, Marosi Dénes udvarán. Hívták Marosi elvtársat, hogy beszéljenek vele. Az inas azt mondta, most izzik éppen a patkó, várjanak egy kicsit. Csak tegye félre Marosi elvtárs azt az izzó patkót, mert nekik várakozásra idejük nincs, mondták a roppant fontos rajoni elvtársak.

Marosi Dénes félretette az izzó patkót, a pörölyt leverte a nadrágjáról és megállt a vendégek előtt. Mi a helyzet, kérdezte Marosi Dénes. A helyzet az, mondta az egyik rajoni ember, hogy a faluban kevés a párttag. Ez a legizőbb kérdés ebben a mostani nemzetközi helyzetben. Nem a patkó. Legalább egy taggal több kell legyen. De már holnap. És szerezzon holnapig egy derék embert, aki vállalja a tagságot. Ezzel a derék emberrel pedig holnap reggel jelentkezék a rajonnál. De vigyázzon, kit választ, mert vizsgáznia is kell annak a derék embernek. Politikából. Kommunizmusból. Már amit kérdeznek.

A patkókovács Marosi Dénes Marosi Gergőt szemelte ki. Mert ő volt a legközelebbi szomszédja. Benne százszázalékban meg lehetett bízni minden vonatkozásban.

Lószekérrel indultak ketten Udvarhelyre. A rajonhoz. Marosi Dénes és Marosi Gergő. Pirkadatkor. A vizsgáztató bizottság ott ült a hosszú, piros asztal mellett. Fejük fölött bekeretezett fényképek. Lenin, Sztálin, s a többiek.

– Az elvtárs neve Marosi Gergely?

– Az, Marosi Gergely a nevem, mondta Marosi Gergő.

– Meg tudná mondani, kit ábrázol ez a fénykép? – kérdezte a vizsgáztató és Leninre mutatott egy pálcával. Marosi Gergő azt felelte, valami fejes lehet. Ha már ott van.

– És ez a fénykép kit ábrázol? – kérdezte a vizsgáztató, Sztálinra mutatva.

– Az is valami fejes lehet. Ha már ott van, felelte Marosi Gergő.

– Ezt az embert vigye ki innen, mondta a patkókovácsnak a vizsgáztató.

Az ajtóban azt súgta valaki a patkókovács Marosi Dénesnek, szégyellje magát Marosi elvtárs, hogy ilyen embert hozott magával. Szégyellje magát.

Beültek ketten egy udvarhelyi kocsmába. Egész nap egy árva szót nem szóltak egymáshoz. Csak az éhes és szomjas lovak patkójának koccanásakor emelte föl fejét a búbanatos patkókovács, Marosi Dénes. Mert aznap a lovak nem ettek, nem ittak.

Zárás után fölültek a szekérre. Szép, holdvilágos éjszaka volt, kocogott velük a szekér a szép, holdvilágos éjszakában. Hazafelé. Egy árva szót nem szóltak egymáshoz. A faluba érve azt mondta Marosi Dénes Marosi Gergőnek, nagy szégyent hoztál reám, Gergő! Nagy szégyent... Marosi Gergő csodálkozva kérdezte Marosi Dénestől, maga törődik, bátyám?

Ennyi a történet, mondta az örökké bogra kötött cipőfűzőjú Jakab Jóska. Ha akarok, tanuljak belőle, ha akarok, ne tanuljak. Ő elmondta.

Lehet, hogy valamit tanultam belőle. Nincs egy lélek a falumban, aki a barackfákkal, a citrommal vagy a pálmákkal különösképpen törődne. Minek törődne? Ma vannak, holnap nincsenek.

Az ég vakolatja

– Az volt fiam, az volt Sántha Gábor is, meg ennek a mostani kovácsnak az apja, de főleg Fenyédi. A majdnem szomszéd. Ott, ahol az a szárnyas, nagy eperfa állott széttárt ágaival az udvaron, s oda potyogtak az érett eprek az útra, a ludak elébe nyaranta. Persze, hogy az volt ez a Fenyédi! Ő volt a legnagyobb s a legszigorúbb a többiek közül. Egyszer azt mondta a te apád Fenyédinek, hát miféle dolog odatenni a cséplőgépet a legjobban termő kert kellős közepébe? Hogy szerű legyen ott, ne termés? Hát nem találtak valami hitvány, köves helyet annak a cséplőgépnek ebben a faluban? Na, tudod, mit mondott erre Fenyédi? Azt mondta a te apádnak, most más világ van! Hallj oda, más világ van... Milyen más világra gondolhatott ez a hitvány Fenyédi, miféle csavarintos ész foroghatott az ő fejében? Nem lehet tudni. Hagyd békén immár ezt a Fenyédit. Nyugodjék.

– Hát ennek a Juliskának miért kellett elpusztítania magát, olyan csúfosan?

– Azt nem tudja összerakni senki ebben a faluban. Nem, senki. Eleget próbáltam. Ugye, ott volt az ura. Az a daliás ember. Az a jó ember. Az a bogtalan lélek. Katonának is ő volt a legszebb. Elbúsulta magát. Ivott, s abba bele is halt. De hogy miért búsulta el magát éppen annyira, az egy nagy homály. És ott volt a fia. Hát nem önmagával végzett ő is? Egyszer elvitték volt, mert puskát csinált magának, fapuskát, nem lehetett fölsismerni, mi volt a kezében, de egy nyulat azért le tudott véle puffantani. Bevitték, hogy föl akarja fordítani az egész demokráciát azzal a fapuskával. Itt lézengett a faluban utána sokáig, de nyugtalan volt és örökké szomorú. Szép sírköve van a temetőben. Csak nézd meg, amikor arra jársz. Mondjuk, világításkor. Csak nézd meg. De hogy az anyja miért éppen olyan csúfosan végezte, az is egy nagy homály.

– Volt, akinek sikerült az élete. Az Incze fiának. Például...

– Annak lehet, hogy sikerült. Mert elment Amerikába. Ott sikerült az élete, nem itthon. Az anyja meglátogatta többször, de nem mesélte, mennyire sikerült ott a fia élete. Hetekig nem látni az udvarán sem. Nemhogy az utcán. Be van húzódva. Úgy él. Rendes népek. Pedig úgy jöttek volt ide Farkaslakáról. Ugye, emlékszel az urára, aki polgármester is volt, hát hogyan emlékeznél?

– Rusnya emlékem van erről az Inczéről. Egy napon elmentem Vásárhelyen a kórházba, hogy egyik barátomat meglátogassam. Akiről tudtam, hogy hosszú ideje ott fekszik abban a kórházban. És kit látok egy kórteremben? Ezt az Inczét. A polgármestert. Teljesen egyedül volt azon a vasárnapon abban az üres teremben. Ez a feszes tartású, egyenes járású, úrias viselkedésű s beszédű ember ott ült egy vaságy szélén összeroskadva. Mint a collstok. Csak éppen a vakolat nem hullott a fejére a plafonról. Mert festés volt a kórházban, mindent fölfordítottak a festés és tatarozás miatt. Kértem, hát mi van veled, Géza? Azt mondja, velem most már semmi. Énnekem végem, Feri. Csak nem engem jöttél meglátogatni? Nem mondtam, hogy mást jöttem meglátogatni. Ráhagytam, gondoljon felőlem, amit akar. Rusnya ez az emlék. Hogy mivé lesz egy büszke ember, ha kicsúszik a föld alóla...

– Látod, ilyen nagy festések vannak a világban is. Csoda, hogy nem hull a fejünkbe az ég vakolatja.

A gróf felesége

Egészséges, szép hajtásai voltak a fikuszunknak. A legszebbiket letörtem és azt mondtam, ajándéknak ez jó lesz. A szülész professzornak. De vihetnék még valamit, mert ennyi nem elég. Egy szülész professzornak. Különösen azért nem elég, mert énnekem fiúgyermeket fogott ki. És még különösebben azért, mert a szülész professzor kizárólag leánygyermeket tudott magának összehozni. Hármat is. Három leánygyermeket.

Egyszer mondtam a szülész professzornak, ne bánkódjék, szépek azok a leánygyermek. Legyintett, s azt válaszolta, szépek, de akkor is leánygyermek mind a három. És az ő házában most már öt fehérnép van. Anyós, vagyis Tite mama, feleség, vagyis Emese s a három leánygyermek. Férfiú pedig csak egy. Vagyis ő maga. Ha öt magát egyáltalán még férfiúnak lehet számítani...

Volt még egy korsó hazai borom. Tizenhárom liter. Erős, direkt-termő szőlőből való. És beállítottam a fikusz egészséges és szép hajtásával, valamint a tizenhárom liter borral a szülész professzor házába. Hogy megünnepeljük az én egyetlen fiamat.

– Minek kellett ennyi italt hozni ebbe a házba? – kérdezte a szülész professzor. – Ki issza meg azt a rengeteg bort?

Mondom, ahogy látom, vendégei is vannak. A gróf és az ő felesége. Valahogy megisszuk...

Soha nem jártam grófi körökben. Ezért nehezen indult a társalgás. Nem volt miről beszélgetni. Nézegettük a falakon függő képeket. És a polcokon lévő, díszes könyveket. Az én erős, direkt-termő szőlőből való boromat megkóstolták, de inni nem ivott belőle senki. Csak én. Az asztalon borral tele poharak sorakoztak. Tölteni egyikbe sem kellett. Töltöttem magamnak. És egyre hosszabban néztem a gróft és az ő feleségét. Magas, szép ember volt a gróf. És fiatal. A felesége szerény, csöndes asszony. Egy darabig törtem a kopaszodó fejemet, mitől lettek ilyen szépek ezek a vendégek? És mitől lett gróf ez a szép szál ember?

Azért fogyogatott az én erős, direkt-termő szőlőből való borom. És ahogy fogyott, úgy gyarapodott az én bátorságom. Hogy valamit mondjak is, ne csak igyak.

Egyszer a gróf felesége felé fordultam és azt mondtam neki:

– Azt hiszem, magában kevés lehet a fantázia! Legalábbis szerelmi ügyekben kevés. Mert egy ilyen szép szál emberbe könnyű beleszeretni. Mint amilyen szép szál ember a maga ura. A gróf. Dús fantáziája akkor lenne magának, ha nem a grófba, hanem egyenesen belém szeretne. Egy ilyen rusnya emberbe, mint amilyen én vagyok. Szép férfiúba beleszeretni nem nagy kunszt. Akármelyik fehérnép bele tud szeretni egy ilyen szép emberbe, mint a maga ura.

A gróf felesége megszeppenve nézett az urára. És a házigazdára is. Hogy miképpen kerül ide ez a neveletlen alak. Mármint én. Aki hibát talál az ő fantáziájában. De nem szólt semmit. Töltöttem magamnak, s mint valami tegnapi beszélgetést, folytattam, amit elkezdtem:

– Nézze, asszonyom! Ez a mai este eltelik valahogy. De jönnek unalmas, szürke esték. Amikor maga megunván ennek a szép szál embernek a társaságát, kinéz az ablakon. A függöny mögül. Először csak úgy, kinéz. Később azt figyel, vajon, nem járok-e én erre? A kopaszodó fejemmel. És eljő az idő, hogy maga lucsokra sírja a függönyeit. Amiért én nem járok arrafelé. Eljő az idő. Mert egyszer mindenre ráun az ember. Szép emberbe beleszeretni nem nagy kunszt! Sokkal érdekesebb vállalkozás egy ilyen rusnya emberbe beleszeretni. Mint amilyen én vagyok. Tudja mit? Ha úgy adódik, fogadjon örökbe engem. És tanulmányozzon. Van amit tanulmányozni rajtam. Egy szép ember csak szép, és annyi. Nincs, amit kezdeni egy

szép emberrel. Én érdekes vagyok. Ha egyszer kedve szottyan, hogy törődjék velem, hát törődjék. Nincs gyönyörűbb dolog a világon, mint egy ilyen rusnya és nevetlen emberrel törődni, mint amilyen én vagyok. És legalább van abban valami fantázia...

A háziasszony a fülembe súgta:

– Elégé durva. De legalább jól adja elő...

A szülész professzor azt mondta:

– Ilyenek ezek a fiúgyermekes apák. Büszkék. Ilyenkor azt sem tudják, mit beszélnek. És isznak. Sokat isznak.

A szép gróf csak járkált a nagy szobában. Le s fel. Időnkint reám nézett és cinkosan mosolygott. Mint ahogy egy igazi grófhhoz illik.

A gróf felesége, a szerény, csöndes asszony nagy szemét reám meresztette, várta, mondjak még valamit.

A feleségem hallgatott. Ebben a hallgatásban az volt, hogy nincs mit csinálni. Ilyen az ő férje. Mármint én. Meggondolatlan, durva és nevetlen.

Az erős, direkt-termő bor az utolsó csöppig elfogyott. Hazafelé menet lóbálva vittem a könnyű, üres korsót. Könnyű voltam én is. És üres. Mindent kibeszéltem magamból. A fiam tiszteletére.

Azóta sokszor találkoztam a fiatal gróffal. Egyszer azt mondta:

– Szép esténk volt...

Aztán a gróf kiment ebből a világból és többé nem találkoztunk.

A gróf felesége még megvan. De nem találkozunk. Lehet, épp most sírja lucsokra a leomló függönyeit. Mert csakugyan szép esténk volt. A fiam tiszteletére. Ki tudná megmondani, merre járhat most a gróf felesége?

A júliusi Császár

– Vajon jó helyen járunk-e Juliska, hogy itt olyan szorosság van? – kérdi a kicsi bolt előtt egy falusi asszony a másik falusi asszonytól. Mondom, kerüljenek beljebb, s kiderül, hogy jó helyen járnak-e, vagy nem.

Bejön a két asszony, s egy nagybacska leányka. A beszédesebb asszony azt mondja nekem, ők úgy hallották, hogy bennem teljességgel meg lehet bízni. Minden vonatkozásban. Mondom, bennem meg lehet bízni majdnem minden vonatkozásban. Csak éppen pénzt ne lássak. Mert én a pénzt egy szempillantásra el is költöm.

Azt mondja a beszédesebb asszony, márpedig ők nekem pénzt hoztak. Arany pénzt. Az ura találta a paniti mezőn, szántáskor. Amíg az összebogzott zsebkendőt kioldja, megkérdi Juliskától, te, Juliska, mit is mondott nekünk az a cigány ember, amikor ebbe a pénzbe beléharapott? Hogy valami júliusi Császár pénze volt valamikor?

– Azt mondta, pont azt az a cigány, hogy a júliusi Császár pénze. Kellett is volna neki ez a pénz, de hát itt van ez a leányka. Nem adtuk a cigány embernek, mert júliusban lesz éppen a leányom esküvője. Még a július is klappol, hátha szerencséje lesz azzal a legénnyel. Úgyes vejem lesz, ha minden úgy alakul, ahogy elkezdődött. Mert ez a legény magyarba jár dolgozni. Sokszor németbe is. Mégis jobb, ha az ember nem szorul rá a vőlegény pénzére. Azért jöttünk, hogy megtudjuk magától, mennyit ér ez a pénz. Mert mindenki mást mondott, aki ezt eddig látta.

Az asszony letette a szép arany római pénzt elé, az asztalra. Úgy tette le, a tenyerét lefordította a piros terítőre, s nem vitte tovább, hogy bármely pillanatban elérhesse. Mint a macska, amikor megfog valami kisebb állatot és hagyja, játszadozzék, de készen áll, hogy reája csaphasson, ha el akarna futni.

Jó szemüvegem van. Föltettem a jó szemüvegem, s mondom, szerencsés ember a maga ura. Szép pénzt talált a paniti határban. A nagy Római Birodalom császáranak a pénze. A Julius Caesaré. Még a Krisztus előtti időkből...

– Lehetett a Krisztus urunk pénze is, ha már előtte meg volt csinálva – mondja a másik asszony és közelebb lépett az asztalhoz.

– Miket beszélsz, te, Juliska, Krisztus urunknak soha nem volt pénze. Ne szólj bele, hogy jól nézze meg az úr, mégis mennyit érne. Ugye, amikor beléharapott az a cigány ember, mi nem adtuk el neki, mert gyűrűt akarunk csináltatni belőle ennek a leánykának. Azt mondta, négy gyűrűt is ad érte. Szóval, mégis, mennyit érne?

Mondom, én pontosan megmondom, mennyit ér. Annyit, ahány gramm arany van benne. Mert a széle jó mélyen be van reszelve. Ha nem volna a széle olyan mélyen és durván be reszelve, ennek az árából vehetne huszonkét gyűrűt is. Nem csak négyet.

– Annak a szélét épp egy órával ezelőtt reszelte be egy ékszerész fiatalember.

– A főtéren! – mondta a másik asszony. – Elvittük hozzá, nézze meg, igazi aranyból van-e csakugyan, vagy csak sárga. Ő reszelte olyan mélyen be. És azt mondta, legyünk nyugodtak, igazi aranyból van, mert a sav nem fogja. De ha eladjuk neki, ő megveszi és nyolc gyűrűt is csináltathatunk az árából. Ő meg is csinálja azt a nyolc gyűrűt. Két karikagyűrűt, s a többi pecsétgyűrű lenne. Megígérte. De az ember manapság nem hisz senkinek. Se a cigány embernek nem hiszünk, s ugye, igazunk lett, sem pedig az ékszerésznek.

– És ugye, igazunk lett – mondta a Juliska nevezetű asszony. – Mert huszonkettőt is megér. Az úr szerint.

– Jaj, te, Juliska, hát nem most mondta az úr, hogy megért volna huszonkettőt is! Ha nem reszelik be. Olyan mélyen. De be van reszelve. Megért volna, azt mondta az úr. Ez biza nagy különbség. Nagyon nagy. És akkor csak annyit ér, ahány gramm arany van benne?

– Annyit – mondtam. De azért megtoldottam még egy-két gyűrűvel. – Lehet, egy-két gyűrűvel többet ér, mint ahány gramm arany van benne. Mert régi és szép ez a pénz.

– Akkor ez azt jelenti, hogy maga sem tudja hajszálla pontosan megmondani, mennyit ér. És ha nem tudja hajszálla pontosan megmondani, akkor el is vesszük. Így, mélyen bereszelve. De legalább azt mondja meg, mitől lehetett ennek a júliusi Császárnak ilyen drága pénze, amikor még Krisztus urunknak sem volt soha pénze.

– Annak attól – mondta Juliska –, amitől a hatalmas uraknak mindig is van pénzük. A hatalomból adódik a sok pénz. Most is abból adódik. Nem hallgatod a rádiót?

– Mi nem politizálni jöttünk ide, Juliska. Azért jöttünk, hogy hajszálla pontosan megtudjuk, mennyit ér ez a pénz. Hogy ne csapódjunk be. De azt az úr sem tudja megmondani. Hajszálla pontosan. Mindenki csak hajigálja a gyűrűket, ha ezt a pénzt meglátja. Egyik négyet mond, a másik nyolcat, most pedig a huszonkettes szám is felröppent, de csak egy vagy kettő esett vissza valóságosan. Mert ugye, megért volna. És köszönjük szépen az úrnak, hogy ennyire is fölvilágosított. Vegye úgy, mintha itt sem lettünk volna...

Blősz Károly, asztalos

Az én apám, miután a szombat esti bálból hazakísérte a legszebb leányt, egy olyan brassói házba ment haza lefeküdni, amelynek homlokzatára az volt fölírva: *Blősz Károly, asztalos*. Vigyázva, lopva ment be abba a házba, nehogy fölébressze a szász mestert, aztán ugyanúgy feküdt le a gyaluforgácsba. Vagyis a saját ágyába, vigyázva, lopva. Az én apám lefekvés után sokszor elgondolta, jó dolog olyan házba menni haza Brassóban, amelynek falán nem csak egy szám van s a nagy fehérség, hanem egy gótbetűs fölírás is: Blősz Károly, asztalos.

Apám szerint ügyes, szorgalmas, takarékos ember volt ez a Blősz Károly.

Szerintem fukar és számító is volt Blősz Károly. Sőt, adócsaló. Mert amikor az én apám nyugdíjba akart menni, sehonnan nem tudta elővenni azt a hét esztendő, amit ott töltött Brassóban. Abban a házban, amelynek homlokzatára az volt fölírva: Blősz Károly, asztalos.

Elmondtam apámnak, hogy én sem találtam meg azt a hét esztendő, pedig fölkutattam a brassói tanácsház pincéjét is. Mindössze három hónapot tudtak elővenni az irattár gondozói. A hét esztendő tekintse úgy, hogy elúszott.

Apám erre azt felelte, ha elúszott az a hét esztendő, akkor elúszott. De Blősz Károly emlékét ne bántsam. Mert Blősz Károly jóra való, takarékos ember volt. És nem csak mesterségre tanította meg őt, hanem arra is, hogy az ember boltban soha ne vásároljon. Semmit. Mert a boltban minden drágább. Kizárólag lerakatban kell vásárolni. Ezt tanulta meg ő Blősz Károlytól, Brassóban. És jól teszem, ha ezt én is megtanulom. Vásároljak kizárólag lerakatban. Mondtam apámnak, úgy látszik, maga jó viszonyban volt ezzel a Blősz Károllyal. Annak ellenére, hogy gyaluforgácsban aludt, míg nála dolgozott. Azt válaszolta, abban volt, nagyon jó viszonyban.

Megtanultam apámtól, amit ő megtanult Blősz Károlytól, Brassóban. Kizárólag lerakatban vásárolok.

Ahol a borvizet veszem, az is egy lerakat. Ezt onnan tudom, hogy ahonnan nekem a borvizet fölhozzák, abban a pincében minden le van rakva. Likőrök, borok, pálinkák. Minden. És énnekem a borvizet nem csak fölhozzák abból a pincéből, ahová lerakták, hanem föl is rakják az autómba. Arra való tekintettel, hogy nekem nem szabad cipekednem. Az operációból kifolyólag. Ezt a lerakat raktárosa is jól tudja.

A minap azt kérdi tőlem a lerakat raktárosa, hogy én melyik fertályban lakom. Na, ha maga ott lakik, akkor jobban tenném, ha a borvizet nem ebből a lerakatból vásárolnám, hanem abból, amelyik közelebb van a lakásomhoz. Mert ők is onnan hozzák a borvizet, abból a lerakatból. Ott olcsóbb, mint náluk. És nem csak a borvíz, hanem a likőrök, borok és pálinkák is olcsóbbak. És a minőségük is jobb. Sokkal.

Mondom a lerakat raktárosának, maga nem lehet valami jó viszonyban a tulajdonossal. Mert más lerakatba küld engem, helyett, hogy eladná nekem a tulajdonos portékáját. Azt mondja, ezt ne firtassuk. Mindig van valahol egy olcsóbb és tisztességesebb lerakat.

Mostanában, ha egy borvizes üveget megpillantok valahol, azonnal a lerakat raktárosa jut eszembe. Aki nem akarja firtatni, milyen viszonyban van a tulajdonossal. És Blősz Károly is azonnal eszembe jut, akivel nagyon jó viszonyban volt az én apám.

De mostanában nem csak a borvizes üvegről jutnak eszembe az emberi viszonyok. A fogpasztárról is azok jutnak eszembe. Mert megkértem a patikusnőt, segítsen nekem eligazodni a fogpaszták között. A patikusnő rámutatott egy nagy sor fogpasztás dobozra és azt mondta:

– Ezekből akar maga vásárolni? Ezek mind drágábbak, mint a szomszéd patikában. És rosszabbak. Ilyen hitvány fogpaszták sehol nincsenek ebben a városban. Csak ebben a patikában.

Mondom a patikusnőnek, úgy veszem észre, nem tetszik valami jó viszonyban lenni a patika tulajdonosával. Azt válaszolta, ne vegyek észre itt semmit. Inkább vegyek magamnak más patikában fogpasztát. Az emberi viszonyok pedig pont olyan rosszak, mint a fogpaszták ebben a patikában.

Vettem fogpasztát a szomszédos patikában. És ott eszembe jutott a borvizes lerakat raktárosa. De már nem volt egyedül. Oda képzeltem melléje a patikusnőt is. És az időben messze, valahol föltűnt előttem egy fukar szász ember háza. Az volt a falára írva: Blösz Károly, asztalos.

Az öntelt, merő ember

Amikor még jegyre adták a benzint és sorba kellett állani, beálltam a jegyemmel a sorba.

A sorbaállást nem szerettem, de a sorokat igen. A sorokban jóbeszédű emberek is voltak, némelyik izgalmas történeteket mesélt, ízesen, mondhatom, volt úgy, jókat mulattam.

Egy hideg, téli napon morcos, unott férfiak álltak a sorokban. Hallgatagon, magukba fordulva. Egy árva lélek nem akadt körülöttem, aki izgalmas történeteket mesélt volna. Ízesen.

Egyszer egy öntelt, merő ember jött valahonnan és autójával beállt előmbe. Anélkül, hogy szólt volna valamit. Mondjuk, annyit, hogy neki sürgős dolga van. Mert most szül éppen a felesége, vagy haldoklik az anyja. Ilyenkor az ember elkönyveli, hogy jól van, ha szül valakinek a felesége, az más. Ha az anyja haldoklik, az nincs jól, de az is más. Ilyenkor ne álljon senki sorba. De ez az öntelt, merő ember semmit nem szólt, csak egyszerűen beállt elébem, a sorba.

Megkérdeztem ettől az öntelt, merő embertől, maga miért nem áll sorba? Az öntelt, merő ember fejét elfordította, mintha kérdésemet nem is hallotta volna.

Beültem az autómba és teljes gázzal nekihajtottam az öntelt, merő ember autójának. A nagy csörömpölésre helyükről el sem mozdultak a sorbanállók. Csak nézték messziről, mekkora lehet a kár a két autóban.

Az öntelt, merő ember meglepően nyugodt hangon azt mondta nekem, maga szándékosan hajtott neki az én autómnak. Mondtam, úgy hajtottam neki az autójának, szándékosan. Mert maga nem állt sorba.

Aztán lett valahogy, amiképpen ilyenkor lenni szokott. A két összetört autót kilöktük a sorból, rendőr, jegyzőkönyv, büntetés, idegesség.

Eltelt vagy három-négy esztendő. Egy hideg téli napon álltam a havas úton. Az elromlott autóm mellett. Tudjuk, milyen, amikor az ember egy hideg téli napon áll a havas úton, az elromlott autója mellett.

Megáll egy autó, kiszáll belőle két markos férfi. Az egyik kérdi, hogy segíthetnek-e valamit. És máris hozzák szerszámaikat a csomagtartójukból. Szétszedik az autóm motorját. Könyékig olajos a két markos férfi. Amikor minden rendben van és kérdem, mivel tartozom ezért a nagy segítségért, azt mondja az egyik:

– Hát maga engem nem ismer meg? Néhány évvel ezelőtt nem maga ütötte el az én autót a benzinkútnál? Mégpedig szándékosan?

Mondom, arra emlékszem, hogy valakit elütöttem. De magát most hirtelen nem ismerem föl. Ebben a kínos helyzetben én most mit csináljak? Kérjek bocsánatot, hogy akkor elütöttem az autóját, vagy azt köszönjem meg, hogy most segített rajtam Bocsánatot nem szeretnék kérni, mert maga egy öntelt, merő ember...

– Magának igaza van! Az vagyok, öntelt, merő ember. Remélem, az lesz a fiam is. Aki akkor született, amikor maga elütötte az autót. Remélem, az lesz, öntelt, merő ember...

Semmit a leánykának

– Nem jó, ha az ember fennhéjázó, beképzelt, vagy tudálékos. Mint amilyen te vagy, Fiúka! – mondja a vízszelő mester a segédjének. Hasonfekve a konyhában. – És amikor én a tízes kulcsot kérem, ne a nyolcas kulcsot nyomd a kezembe. És nekem ne mondd többé, hogy a nyolcas kulcsnak tízes a külvilága. Mi bajod van néked a külvilággal? Egy órája azt hallom tőled, hogy hol van Nicaragua, Honduras, mert te tudod, melyik ország hol van, s ott milyen az időjárás. A te tudományod abból adódik, hogy a feleséged elment Amerikába, s megnézted a térképen, hol van Amerika. Ha nem ment volna el, meg sem nézted volna, hol van Amerika...

Fiúka, a vízszelő mester segédje két villáskulcsot kocogtat egymáshoz egy hokkedlin ülve. Egyszer felém fordul és azt mondja:

– Tudja, mi baja a mesternek Amerikával? Az a baja, énnekem kellett fölvilágosítanom őt az amerikai helyzetről. Én mondtam el neki, hogy járt a feleségem Amerikában. Amikor a háziak elmentek hazulról, a feleségem elővett néhány tojást, s csinált magának jó, hazai rántottát. A serpenyőbe szalonát, hagymát tett, mint ahogyan itthon szokás. Jól füstölt a zsír a serpenyőben, akkor öntötte belé a fölvert tojást. Alig ült asztal mellé, máris jött a tűzoltóság. Hogy tűz van a lakásban. Mondta a feleségem, persze, hogy tűz van a lakásban, anélkül nem lehet jó rántottát csinálni. Aztán ki kellett fizetni a sok dollárt a tűzoltósági kiszállásra. Mert az amerikai konyhában füstöt érzékelő szerkezet van a falon. De az nem veszi tekintetbe, hogy az ember tojásrántottát süt magának, vagy pediglen ég az egész ház. Füst és kész. Jönnek a tűzoltók.

Egy jó, hazai rántottát sem lehet megsütni Amerikában. Ilyen Amerika. Énnekem kellett elmagyaráznom a mesternek. Hiába jön ő nekem azzal, hogy a nyolcas kulcsnak tízes a külvilága. Mondhatok ennek az embernek akármit. Ahogy elkezdek valami érdekes dologról beszélni, ő beleszól és azt mondja, a világ legbutább emberétől is lehet tanulni. Ő meghallgat mindenkit. Mondjam, csak mondjam...

Zápor csapkodja a meggyfákat az udvaron. Mintha seprűvel csapkodná. Elsötétül a konyha, mint a színpad a színházban, amikor cserélik a berendezést.

Fiúka azt mondja a vízszelő mesternek:

– Ilyen hülye tavaszt ki látott? Jókor ment a te lányod kirándulni a tordai hasadékhöz...

– Mit törődsz te azzal, mikor megy az én lányom a tordai hasadékhöz? Mindegy, hogy mikor megy. Úgyis fedél alá kerülnek valahol, azért mennek kirándulni a mai fiatalok – feleli a vízszelő mester.

– Legalább adtál neki egy kicsi pénzt, a tordai hasadékhöz?

– Semmit a leánykának. Semmit. Mindegy, hogy adok-e, vagy nem, úgyis erkölcstelen lesz minden leányka. Ha egyszer kiteszi a lábát hazulról.

– Szóval, kurva. Azt akarod mondani?

– Mondhattam volna azt is. Nem nagy a távolság a kettő között. Legalábbis légvonalban. Nem gondolod, Fiúka? De kinek beszélek én? Aki csak Amerikáról olvas és semmit nem tud a trubadúrokról? Mert ezek a trubadúrok nem pénzért költöttek fehérnépeket dicsőítő vagy kiűnöző verseket és dalokat. Ingyen költöttek! Ki is mondtak mindent nyíltan, úgy, ahogy van. Te mikor fejezed ki magad már egyszer nyíltan, mit gondolsz a te Amerikát megjárta feleségedről? Úgy, ahogyan van? Soha, Fiúka, soha. Mert te nem vagy igazi vízszelő. Csak azt nézed, hogy egy csavarnak mekkora a belvilága és mekkora a külvilága. Hallgass ide, te,

Fiúka! Szerinted mekkora ennek az egész külvilágnak a belvilága? Mondd el, amit gondolsz, mondd el bátran. Én mindenkit meghallgatok. A világ legbutább emberétől is lehet tanulni. Hogy adtam-e pénzt a leánykának? Ezzel te ne foglalkozz, Fiúka! Ha adok, attól lesz erkölcstelen, ha nem adok attól. Semmit a leánykának!

Fals levegő

– Jaj, a szívem!

Jön a feleségem, kérdi, mit hívjon, taxit, vagy mentőt. Mondom, mentőt. A mentőben többen vannak, segítenek engem kiszedni az ágyból. Fölkelni sem tudok.

Jön a mentő. Az ajtón belép az orvos. Kérdi, mi a panasz. Mondom, a szívem szorít. De nagyon. Föl sem tudnék ülni az ágyban. Azt mondja, jól van, mindjárt megvizsgál. Leül az íróasztalomhoz. Nyugodtan. Előveszi a nagy táskáját, kirakja az orvosi szerszámaikat. Sztetoszkóp, vérnyomásmérő, fiolák. És papír. Nagyon sok hivatalos papír. Nézem az orvost, milyen ember lehet, megbízhatók-e benne. Jó nagy ember. Fekete, dús a haja, kissé kövérkés. Nagy bizodalom van ezekben a fekete, dús hajú, kissé kövérkés orvosokban. Nem kapkodnak, nem tesznek föl kényes kérdéseket, rátérnek a lényegre. Határozottak. Szeretem a határozott embereket. Azért megnézem jobban. Mindkét szeme alatt kék folt. Mintha valahol jól megverték volna. Még hallottam olyat, hogy valahol orvost vertek meg. Mert kényes kérdéseket tett föl. Ahelyett, hogy megvizsgálta volna a beteget. Nem szeretem ezeket a kék foltokat a szeme alatt. Gondoltam, megkérdelem tőle, doktor úr, mik azok a kék foltok a szeme alatt? Aztán lemondtam erről a megkérdézésről. Lehet, így született. Kék foltokkal. Van, aki kék foltokkal születik. Nem az én dolgom. Különösen most. Hogy fáj a szívem. Fölkelni sem tudnék az ágyamban.

Miután mindent előkészített, s a nevem is bevezette a hivatalos papírokba, kihúzta magát a széken és szigorúan nézett reám.

– Mondja, maga miféle ember? Be szokta tartani az orvosi utasításokat?

– Én aztán be, mind egy szálig. Olyan ember vagyok, doktor úr. Énnálam olyan nincs, hogy egy orvosi utasítás alól kivonjam magam. Énelőttem nincs szentebb dolog az orvosi utasításnál. Gondolhatja, hiszen az életemről van szó!

– Akkor most üljön fel az ágyban!

Minden erőmet összeszedtem és fölültam az ágyban. Ezen én magam is nagyon elcsodálkoztam. Hogy föl tudtam ülni az ágyban.

– Most pedig engedje le a lábát az ágy mellé!

Leengedtem a lábam az ágy mellé.

– Most álljon lábra az ágya mellett!

Lábraálltam az ágyam mellett.

– És most végezzen pontosan tíz guggolást Le, fel!

Elvégeztem pontosan tíz guggolást. Le, fel.

– Feküdjék vissza az ágyába. Magának nincs semmi baja. Ha lett volna valami baj a szívével, akkor már az ötödik guggolásnál meghalt volna...

A kékfoltos szemű orvos összeszedte orvosi szerszámaikat, eltette a sztetoszkópot, a vérnyomásmérőt és a fiolákat. A hivatalos papírokat is mind belerakta a táskájába. És azt mondta, velem végzett. Olyan egészséges vagyok, mint a makk. A makknál is makkabb.

Mondom a kékfoltos szemű orvosnak, hát mi lesz a sztetoszkóppal, a vérnyomásmérővel? (A fiolákat kihagytam, mert nem szeretem a fiolákat.) Azt válaszolta, ő tudja, mi a dolga. Szóval, mint makk! A makknál is makkabb! És mondta még, hogy ő is sokszor van úgy: beszorul a

bordái közé valami fals levegő. És ő is azt hiszi, neki most már vége. Az van magának is a bordái közé beszorulva. Valami fals levegő...

Egy hét múlva írta az újság, hogy elment az élők sorából ez a kiváló orvos, testvér, gyermek, rokon, jóbarát, nagypapa, jó férj, köztisztelőben álló ember. Emlékét szívükben őrzik, akik őt ismerték és szerették. Az idők végezetéig. Nyugodjék békében.

Azóta ijedtebben kapok a szívemhez, ha úgy érzem, beszorult a bordáim közé valami fals levegő.

Emese levele

Nagyhasú postás hozta Emese haloványzöld, törékeny levelét. Pont ma. Ezen a reggelen, amikor szépen süt a nap, s a fákon énekelnek az ékes tollazatú, dalos madarak. Pont ma. Amikor semmihez nincs kedvem.

Azt írja Barótról György Emese, akivel osztálytársak voltunk Kolozsváron, a Bolyain: „Drága, régi jó barátom! A mellékelt dedikációt 41 évvel ezelőtt írtad. 41 év. Az jutott eszembe, hogy Márai Sándor A gyertyák csonkig égnek c. könyvében is a barátok 41 év után találkoztak. Ők szóban mondták el egymásnak az eltelt évek eseményeit. Én, ha röviden is, de próbálok röviden mindenről beszámolni, ami fontosabb eseménynek számított.”

És írja Emese, hogy „Mint osztályfőnök, arra tanítottam őket (mármint a gyermekeket), hogy mindig legyen fontos számukra: a munka, kitartás, emberség, lelkiismeretesség, a család. Arra buzdítottam őket, hogy legyenek jók, emberszeretők, legyen szent nekik a napfény, a virág, a mosoly, a könny, az esőcsepp, a vers, a csend, a zene. Most, az osztálytalálkozón kiderült, hogy nem felejtették el intelmeimet.”

És írja Emese a következőt is: „Nagyon nehéz volt megszokni, hogy már nem tartozol senkihez, mintha senkinek se lenne szüksége rád. Így telnek az évek és már nagyon sok eltelt.”

És elmeséli Emese az ő haloványzöld levelében, miképpen telnek napjai.

Itt van levelének befejező sora: „Nagy szeretettel gondolok Rád és szeretteidre: Emese.”

Ez a levél Jeszényin Lila május című versének négy sorával kezdődik :

*„Kicsiny szoba, tiszta, jó.
Magam vagyok itt, meg a béke.
Ma a lét kedvemre való,
mint régi barát emléke.”*

Miért épp Jeszényin versét tette levelének elejére ez az Emese? – magamtól kértem. Válaszom egyszerű: 41 évvel ezelőtt én voltam az osztály Jeszényinje. Úgy szerettem én ezt a költőt, képes voltam elmenni Moszkvába, hogy sírját fölkeressem, s porait egy üveg vodkával köszöntsem. Doktorálhattam volna Jeszényinből. De miből doktoráltam én 41 év alatt? Idegességből! Abból doktoráltam.

És most egy nagy, összevissza, zordon szobában vagyok. Magamban, békétlenül. A lét nem kedvemre való. Pedig ott kint süt a nap. És a fákon énekelnek az ékes tollazatú, dalos madarak.

Valami kis fény mégis bejön a függönyök mögül. Ráhull Emesének törékeny, haloványzöld levelére.

Amióta volt vele az a cirkusz

Soha nem tudja az ember, mi éri. Itt van például ez a Pista. Mint a falat kenyér. Olyan ember volt ez a Pista. Jómodorú, segítőkész ember volt. Mosolygós tekintetű, mint az érett Jonathán alma. Elismerem, hogy mosolygós tekintetét boros poharakban fürdette, amikor csak tehetett, de az egész természete különben is alkalmasnak látszott a vidámságra. Nem volt karikós a lába, de menet közben mégis, mintha karikós lett volna. Minden esetre meg lehetett ismerni őt a járásáról. Most éppen a járásáról jut eszembe, hogy azért megjártam én is a Pista járásával.

Valami sasfákat ástunk az udvaron és a földbe beletörött az ásó. Azt mondja ez a vidám természetű ember, előfordul, hogy a földbe beletörik az ásó. Nem baj. Azonnal hoz ő egy csákányt. A közeli szomszédból. A barátjától. Olyan csákánya van az ő barátjának, hogy azzal a legnagyobb sasfát is ki lehetne venni a földből. Egyetlen mozdulattal. Olyan az a csákány.

– Amíg el tetszik szívni egy cigarettát ezen a csutakon, én azzal a csákánnyal már itt is vagyok – mondta ez a mosolygós Pista. És elindult a csákányért, a közeli szomszédba.

Néztem, amint elmegy. Néztem a járását. Mintha egy kicsit karikós lett volna a lába.

Egy hét múlva jött vissza Pista. Vörös orcával, s egy ócska, törött nyelvű csákánnyal. Mondom neki, sok cigarettát elszívtam már ezen a csutakon, hiába vártalak.

– Soha nem tudja az ember, mi éri – mondta elgondolkodva Pista. – Azt soha, de soha! Be-mentem akkor a barátomhoz. A csákányért. És mit látok? Épp azzal a csákánnyal töri szét az egész házat. Mindent, de mindent, ami útjába került. Töri szét a bútorokat, az ajtót, a küszöböt, ordítva. Hogy az ő édes, jó anyja, ilyesmit kiáltozott. Hozzá sem mertem szólni. Csak nézték a szomszédai is, hogy ez az ember ennyire ki van fordulva magából. Kérdem az egyiktől, de csak halkan, mi történt az én barátommal?

– Amióta volt vele az a cirkusz, azóta megváltozott... Csak ennyit mondott az az ember, akitől megkérdeztem, mi történt az én barátommal... Hogy milyen cirkusz volt véle, s mióta, azt nem tudom, de a feleségét otthon nem láttam. Tudja, hogy van! Az ember soha nem tudja, mi éri. Azt soha, de soha. Most már mindegy. Hoztam a csákányt. Egy kicsit megviselte a nyelvét az a cirkusz, de azért csákánynak csákány.

– És ezzel akarod azt a nagy gödröt kiásni? – kérdeztem Pistától.

– Isten mentsen meg mindenkit, hogy ezzel a csákánnyal ásson ki egy akkora gödröt. Isten mentsen! Ezt én most csak azért hoztam, hogy lássa maga is, csákányért mentem a szomszédba. Nem egyébért. Ezzel már dolgozni nem lehet. Gondolja el, ugye, a barátommal volt az a cirkusz. Ezzel a csákánnyal is volt elég. A nyele össze van törve. De lehetnek rejtett repedések a vasban is. A vasban is lehetnek repedések. Amiképpen az ember is tele van rejtett repedésekkel. Ha egyszer van az emberrel valami cirkusz. Soha nem tudja az ember, mi éri. Azt soha, de soha. Most pedig elviszem ezt a csákányt. Oda, ahonnan hoztam. Amíg el tetszik szívni egy cigarettát ezen a csutakon, én már itt is vagyok. Hozok mást – mondta ez a mosolygós Pista.

Eltelt egy esztendő. Véletlenül találkoztam Pistával. Megráztuk egymás kezét, mint akik régen nem találkoztak.

– Na, mi lett azzal a gödörrel? – kérdezte mosolygós tekintettel Pista. Olyan volt, mint az érett Jonathán alma.

– Hát te jól elmentél akkor – jegyeztem meg, kissé szemrehányólag.

– El. Jól elmentem akkor. Sehol nem találtam egy valamirevaló csákányt. És az igazat megvallva, el is ment a kedvem mindenféle gödörásástól. És a sasfáktól is elment. És velem is történt egy kis cirkusz. Soha nem tudja az ember, mi éri. Soha, de soha...

Aztán békésen elbúcsúztunk egymástól. Nézttem, amint elmegy. Nézttem a járását. Mintha egy kicsit karikós lett volna a lába.

A nem pont Pestről jött ember

A nem pont Pestről jött ember amikor belépett, azt mondta, az ő neve Misi.

– Szabad-e belépnem ide, kissé kótyagosan? – kérdezte Misi.

Mondom, direkt egy kissé kótyagos embert várok, Misi. Akivel el lehet beszélgetni.

– Akkor szabad-e ide leülnöm? – kérdezte Misi.

Mondtam, üljön le nyugodtan, Misi.

– Micsoda szerencséje van magának, hogy ebben a kicsi boltban nincs pult, ahová az ember le tudna könyökölni! Mert ha én ide le tudnék könyökölni, elmondanám magának szépen, sorjában, talán egészen reggelig, hogy mi a helyzet velem. Megpróbálom így is. Ülve.

– Remélem, azért nem egészen reggelig, Misi – jegyeztem meg kissé barátságtalanul.

– Nem. Nem egészen reggelig – mondta a nem pont Pestről jött ember. – Az a helyzet, hogy én nem pont Pestről jöttem, hogy elverjem a pénzem. Nekem is van egy kis vállalkozásom. De nem pont Pesten. Rajtam kiüt a veríték, amikor valaki bejön hozzám, a kis vállalkozásomban és azt mondja, Pestről jött. Aztán kiderül, hogy nem pont Pestről jött, hanem valahonnan mellőle. Vagy egy kicsit távolabbról. Az ilyen nem pont Pestről jött emberek miért nem mondják meg már az elején, hogy nem pont Pestről jöttek? Vagy egy kicsit távolabbról? Szégyellik, hogy Pest mellől jöttek? Na, ez az egyik. A másik az, hogy itt, szembe velem látok egy bögrét. Én azt a bögrét most magától megveszem. Ha ismeri maga azt a verset, hogy *A bögrét két kezébe fogta, úgy estefelé egy vasárnap, csöndesen elmosolyodott s ült egy kicsit a félhomályban...*

Folytattam.

– Na, látja, van, aki nem tudja folytatni. Rajtam kiüt a veríték, amikor valaki ezt a verset nem tudja folytatni. Tudja mit? Megveszem magától azt az egész felső sort, ami van azon a polcon. Az egészet megveszem! Ha azt is tudja folytatni, hogy *ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj.*

Folytattam.

– Most pedig szépen csomagolja be nekem azt az egészet! Ha lesz oly.

Lassan csomagoltam, s mondtam, leszek oly. Csak nehogy meggondolja magát, fölöslegesen ne csomagoljak. Mert én csomagolni nem tudok és nem is szeretek. Különösképpen fölöslegesen nem.

Csomagolás közben megkérdeztem a nem pont Pestről jött embertől, mi a logika abban, hogy a bögréről egyenesen a repülőgépre szökött a gondolata, s nem egy szép kancsóra. Mert az jobban találna a bögréhez, mint egy repülőgép. Azt felelte, ebben az a logika, hogy ő ebből a városból repülőgépen megy haza. Nem pont Pestre. Az a logika. És még van egy másik logika is abban, hogy az ő gondolatai szökdösnek. Egyik tárgyról a másikra. Egyik dologról a másikra. A jó versek éppen azért jó versek, mert szabadon engedik szárnyalni az ember gondolatait. Ahová éppen akarnak. Ő ugyan nem költő, de tudja, melyik a jó vers és melyik a rossz vers. Nem kell ahhoz az embernek pont pestinek lenni, hogy erre rájöjjön.

– Most pedig hívhatna egy taxit. Ha lesz oly.

Hívtam egy taxit.

A sofőr azt mondta a nem pont Pestről jött embernek:

– Uram, maga kissé részeg. Látszik a szemén és minden mozdulatán. A maga farzsebéből folyik ki a pénz. Kilátszik egy köteg a farzsebéből. És én csak akkor vagyok hajlandó magát szállítani, ha előbb az összes pénzét itt, helyben megszámloljuk, s papírra tesszük, mennyi pénze van. Akkor elszállítom, másképpen nem.

Mondom a sofőrnek, ez az ember Pestről jött és tudja mit csinál, nem annyira részeg, hogy ne tudná, mit cselekszik. Felőlem azért a pénzét megszámlolhatják és papírra is tehetik, mennyi van. Ha akarják.

A nem pont Pestről jött ember megveregette a sofőr vállát és azt mondta neki:

– Maga pont Pesten megélni sem tudna. Csak mellette. Valahol ott, ahol én. És most segítsen nekem ezt a csomagot innen kivinni. Legyen oly.

Másnap, úgy déltájt teljesen józanul lépett be a kicsi boltba a nem pont Pestről jött ember. A sofőr kíséretében. Azt mondta, búcsúzni jött, mennek a röptérre. De azért tiszta kíváncsiságból megkérdezi tőlem, ki írta a következő sorokat: *Francia voltam – megbántam nagyon – Párizs szült, ott, hol Pontoise vagyon. Egy jó öles kötéllel nyakamon, Immáron seggem súlyát latolom.*

Mondom, Villon.

A sofőr azt mondta a nem pont Pestről jött embernek, na, gyere Misi, még lekéssük a repülőgépet. Az éjjel eleget villogtunk...

Lídiné

Lehet, hogy él még Lídiné. Lehet, hogy nem. Éppen ő mondta volt nekem, hogy az ember él egy darabig, aztán nem él.

Amikor ezt mondta nekem Lídiné, szóltam Lídinének, hessentse el magától az ilyen felhős gondolatokat. Mint én az ő lúdjai. Mert átszállanak a kerítések fölött. Fékezve ereszkednek le a háziasszonyom udvarára, s hiába hessegetem őket, sziszegve szembe szegülnek velem, jelezvén, ők vannak jó helyen itt, nem én.

Pedig én jó helyre kovártélyoztam be magam. Pont nekem való volt a kicsi, zsindelyes födelű ház. Csönd vett körül és egy éppen csak szivárgó vizű patak. Nem zavart soha senki. Lehet, a Lídiné lúdjai is azért röptek ide, mert itt őket sem zavarta soha, senki. Rajtam kívül. Ami azt illeti, velem nem sokat törődtek a Lídiné lúdjai. Amikor hessegettem őket, fölemelték szárnyaikat, mint amiképpen mi, emberek szoktuk széttárni karjainkat, ha azt akarjuk kifejezni, hogy ez a helyzet, nincs mit csinálni.

Egyszer megkérdeztem a háziasszonyomtól, miféle fehérnép ez a Lídiné? Miért nem tartja otthon a lúdjai? Még a végén lecsipegetik a kicsi udvar virágait...

– Ó, tessék hagyni tanár úr, a lúdnak nem lehet parancsolni. Ha egyszer föl akar szállani, akkor fölszáll. Azokat a virágokat pedig nem kell sajnálni. Maguktól nőnek, kinek van ideje virágokkal foglalkozni? Hogy miféle fehérnép ez a Lídiné? Hát milyen legyen az az asszony, akinek az ura egész nyáron nincs itthon? Pedig itthon van, nem idegenben. Fent él a juhaival a hegyekben, a Szer-nevű legelőn. Ott él. Egyedül. Ez a Lídiné pedig itt él a mi szomszédunkban. Ugyancsak teljesen egyedül. Most tanul éppen csuklani. Ebben a mi falunkban vannak, akik angolul tanulnak, vagy olaszul. Lídiné pedig csuklani tanul. Abban a hitben él, hogy ha csuklik, valaki őt emlegeti. De bizony, hiába tanul meg csuklani ez a Lídiné. Nem emlegeti őt soha senki. Hacsak a tanár úr nem veszi a szájára az ő nevét. A lúdjai miatt. Más nem. Van annak tíz esztendeje, hogy senki nem kereste, nem lépte át a küszöbét. Ennek a Lídinének. Ő sem jár soha sehová. A kicsi bolton kívül. Oda elmegy élesztőért, cérnáért, ilyen semmiségekért. De ahányszor elmegy hazulról, mindig kitesz egy papírt az ajtajára, hogy pontosan hová ment, s mennyi ideig lesz távol a házatól. Ha valaki véletlenül keresné, hát tudja, merre jár. Hogy él még. Azért.

Egy napon a kicsi boltban jó nagyot csuklott Lídiné. A boltos asszony erre azt mondta Lídinének, magát valaki emlegeti, Lídiné!

Ettől a megjegyzéstől valósággal kivirágzott Lídiné. Még valami pettyes fejkendő is vásárolt örömeiben. És úgy indult hazafelé, hogy többször kibontotta a pettyes fejkendőjét. Megmegállt az úton és nézegette, szépen vannak-e elhelyezve azok a pettyek a fejkendőjén.

A boltos asszony csodálkozott, hogy nem csak élesztőt és cérnát, hanem pettyes fejkendőt is vett tőle Lídiné. Megállt a bolt ajtajában, s látta, hogy pettyes fejkendőjét nézegeti az úton Lídiné. És támadt néki egy vicces ötlete. Kis cédulára a következő sorokat írta: „Az ura üzeni, menjen fel Szerbe, vigyen nekije sült kacsát! Hamar!” És elküldte ezt a cédulát egy hitvány gyermektől, hogy tegye oda a Lídiné ajtajára. Még mielőtt hazaérne Lídiné.

Azon a napon sültkacsa illata szállt a falu fölött, s a közelebbi szomszédok hallották Lídinét halkán dalolni is. Pedig ő dalolni soha nem dalolt. Legalábbis én nem hallottam őt soha dalolni.

Estefelé átjött a háziasszonyomhoz Lídiné. És messziről köszöntött engem is, jó estét, na, hogy tetszik lenni, tanár úr? Ugye, nem tetszik félni a sziszegő lúdjaimtól? Nem bántanak

senkit az én lúdjaím. Csak röpdösnek erre-arra. Nem lehet nekik parancsolni. Hogy ne röpdössenek. Aztán boldogan mondta el, hogy üzent az ura, menjen fel, Szerbe, visz neki sült kacsát és holnap nem lesz itthon. Ha valaki keresné.

– Jól van, Lídi, mondta Lídinének a háziasszonyom. Ideje, hogy meglátogasd az uradat. És jó, hogy viszel neki sültkacsát, mert nem élhet egy férfiú egész nyáron zsendicén.

Másnap, már kora délután sírást hallottam a Lídiné háza felől. Átmentem Lídinéhez. Ott ült a küszöbön, zokogva. Amikor meglátott, próbálta eltakarni az arcán éktelenkedő, kék foltokat. Ölében volt a pettyes fejkendő. Kértem, mi baj van, Lídiné? Haramiák támadták meg fent a hegyen, vagy véletlenül beleesett valami szakadékba, hogy kék foltokat látok az orcáján?

– Nem történt semmi, drága tanár úr, semmi, de semmi. Haramiák sem támadtak meg fent a hegyen és nem estem bele semmiféle szakadékba. Az uram vert meg. Hogy miért vágtam le azt a kövér kacsát? Mert ő úgy gondolta, boros barátaival fogyasztja el azt a kövér kacsát, amikor hazajön, nem egyedül, fönt, a hegyen. És miért mentem fel Szerbe, amikor ő engem nem hívott? Pedig ki volt téve egy cédula az ajtóra. Hogy hívott engem az uram. És még csuklottam is. Hát érdemes az embernek élni, drága tanár úr? Hát érdemes? Az ember él egy darabig, aztán nem él. Mondtam ezt én már magának. De így egy darabig sem érdemes élni. Hogy egy kövér kacsá miatt az embert megverje a saját ura!

Sok év telt el azóta. Pont nekem való volt a kicsi, zsindelyes födelű ház. Csönd vett körül és egy éppen csak szivárgó vizű patak. Nem zavart soha senki. Nem tudom, megvan-e még az a kicsi ház. Azt sem, él-e még Lídiné. Lehet, hogy él még. Lehet, hogy nem.

Leo

Szép ez a vasárnapi délután. Itt állunk, a város főterén, előttünk nyílnak a rózsák. A hátunk mögött fényes vendéglő. Terasszal. Az a neve, hogy Leo.

Mondom Zolinak, az én barátomnak, nem kellene nekünk is ide leülni, a teraszra? Jó ételek illata ömlik a Leo-ból...

Zoli szavakkal szokott játszodozni, azért is szeretek vele beszélgetni. Most is játszik a szavakkal. Azt mondja, nyomatékka: Le? Ó... Ide leülni nem nekünk való. Tudod te azt, hogy mennyi itt egy szimpla ebéd?

Mondom, én azt nem tudom, mert itt soha nem ebédeltem. De azt tudom, hogy nemrég itt, szemközt velünk, a túloldalon öles betűkkel volt kiírva, hogy *Miénk a tér!*

– Az igaz, hogy ez volt kiírva nemrég. De már nincs kiírva. És nem is lesz kiírva immár. Soha. És ha ki is írná valaki, nem lenne abban igazság. Mert ez a tér már nem a miénk. Gyere, sétáljunk egyet a téren. Figyeld meg, alig fogsz hallani valakit a mi nyelvünkön beszélni.

Sétáltunk egyet a téren. És alig hallottam valakit a mi nyelvünkön beszélni.

Mondom a barátomnak, azért erről a Leo-ról eszembe jutott valami. Szilárd Leó jutott eszembe. És egy kedves történet. Elmondtam Zolinak a kedves történetet. Lehet, hogy nem épp ilyen részletesen, mint amiképpen most ide mellékelem :

„Francis Crick, a DNS szerkezetének és szerepének Nobel-díjas megfejtője jegyzett fel egy történetet: Enrico Fermi sok minden érdekelte, így ez élet eredete is. Egyszer baráti társaságban ezt mondta: A Tejútrendszerben van legalább százmilliárd csillag, többé-kevésbé olyanok, mint a Nap. Sokuk körül bolygók keringenek, egyeseken folyékony víz is előfordul. A vízben a csillagfény hatására kémiai vegyületek szintézise indul meg, az óceánból langyos tápláló leves válik. Ebből az erőlevesből önreprodukáló struktúrák táplálkoznak. A természetes kiválasztódás belőlük mind fejlettebb, komplexebb lényeket hoz létre. Civilizációk kelnek életre, velük tudomány és technika. Újabb és újabb bolygókat keresnek fel ezek az értelmes lények, bejárva az egész Tejútrendszert. Ezeknek a rendkívül okos lényeknek a figyelmét aligha kerülheti el egy olyan szép bolygó, mint a Föld. De hát akkor hol vannak?” A kérdésre a jelenlévő Szilárd Leó rögtön válaszolt: „Itt vannak közöttünk. Kicsit furcsa az angol kiejtésük. Magyaroknak mondják magukat.” (*Wikipedia*)

Azt mondja Zoli, szép. És ő az angol kiejtést máris be tudja helyettesíteni. A mi kiejtésünkkel. És a szép bolygót, a Földet is be tudja helyettesíteni. Ezzel a főtérrrel. Ezzel a várossal. Csak az értelmes lényeket nem tudja behelyettesíteni.

– Nézz rám, én egy értelmes lény vagyok? Még annyit sem engedhetek meg magamnak, hogy leüljek oda, ahová az van kiírva, Leo.

A jó Domokos sógor

Tudják, hogy nézett ki jó Domokos sógor a szénásszekér tetején? Valahogy úgy, mint csók a torta közepén. Mintha lenne a szénásszekér tetején valami. Vagy mintha nem is lenne semmi. Csak egy odavetett szalmakalap. A feje teljességgel bele volt veszve a szénába, de messziről látszott, hogy a kalap alatt azért ott van maga, jó Domokos sógor.

Csöndes ember volt jó Domokos sógor. Talán túlságosan is csöndes ember volt ahhoz mérten, hogy mennyi nyomorúságot mért a sors az ő vállára. Más a helyében egyfolytában panaszkodott volna a fönnvalóra, vagy a hatóságra, hogy mit vétett a sors ellen, miért kell neki annyi terhet viselnie egész földi életében.

Jó Domokos sógor soha, semmire nem panaszkodott. Ha valamibe be kellett állni, ő szó nélkül beállt, akkor is, ha nem tetszett neki a beállítás. Jó Domokos sógor mindig és minden-kivel tökéletesen egyetértett. Mindenben. Ha valaki azt mondta neki egy forró nyári délután, hogy azért az időjárás túlzásba viszi a hőséget, ő azt felelte, csakugyan igen nagy a hőség. Ha pedig azt mondta valaki ugyanarra a nyári délutánra, hogy meleg van, de a nyár arra való, legyen legalább meleg, azt felelte, a nyár arra való, legyen legalább meleg.

Ilyen ember volt jó Domokos sógor. Más véleményéhez soha nem tette oda a saját véleményét. Meghallgatta mindenki véleményét és egyszerűen egyetértett mindenki véleményével. Ezért jó Domokos sógorral senki, soha össze nem vezett. Még Berta, a felesége sem.

Az igaz, hogy Berta sokszor mondta jó Domokos sógornak, hogy azért valami meglátásod neked is lehetne, Domokos, mert meglátás nélküli embert nehezen lehet egy életen át elviselni, de ebből vita nem lett. Ilyenkor azt mondta Bertának jó Domokos sógor, hogy igazad van Berta, minden embernek kell, hogy legyen meglátása.

Már úgy nézett ki, szépen éli le földi életét jó Domokos sógor. Fölösleges veszekedés, idegesség nélkül. Már úgy nézett ki, békességes természetével az igazi boldogság útján jár ez a vézna, sápadt ember, jó Domokos sógor. Berta, a felesége is mintha beletörődött volna abba a kialakult helyzetbe, hogy férjének véznaságát és sápadtságát pótolja az ő kövérsége és orcájának örökös pirossága. Már úgy nézett ki.

Egy napon jön Berta anyámhoz, éktelenül panaszkodva. Hogy milyen tyúkesze van az urának, vagyis jó Domokos sógornak. Hogy még annyi esze sincs, mint egy tyúknak. Hogy bezzeg neked Emma, a te urad önfejű, akaratos ember, időnként még veszekedtek is, de a te uradnak legalább van meglátása. Képzeld el, ennek a Domokosnak meg sem fordult a fejében, hogy ne tartsa kezében a létrát, hogy én azon a létrán másszak fel az udorba. Nem gondolt arra, hogy nincs annyi ereje, amivel megtarthatná, ha én a hatalmas súlyommal arra a létrára rálépek. Tartotta szegény egy darabig, amíg bírta, aztán összeroskadt, s én leestem a földre ezzel a hatalmas súlyommal. Még szerencse, hogy nem reá estem, még szerencse.

– Hát miért kellett neked fölmászni arra a létrára, ha tudtad, hogy az uradnak nincs ereje téged megtartani? – kérdezte anyám Bertától.

– Azért másztam föl, hogy vegye észre, neki is kell gondolkozni, nem csak másnak. Hogy legalább egyszer ebben az életben neki is legyen meglátása. Úgy éltem le az életem mellette, hogy helyette nekem kellett gondolkodni, mi, hogy legyen. És most nekem kellett leesnem a létráról, hogy fölébresszem az uramat. Mert ha ő esik le valahonnan, attól nem ébred föl. Áldozatot hoztam érte, azt hoztam, Emma! Áldozatot. A saját épségemet áldoztam föl az uram fölébresztéséért, Emma!

Berta panaszkodását apám is hallotta udvarunk sarkából. Hozzá is tett egy rövid megjegyzést, hogy Berta is hallja:

– Szegény, jó Domokos sógor!

Meg fog pihenni szegény

Árnyékba húzódtunk a hőség elől. De nem volt eléggé hűs az árnyék. Borúlátó természetem van, mondom mamának, már az árnyék sem igazi. Emlékszik, régen milyen mély és hűs árnyékok voltak forró nyarak idején? Lassan elromlik minden, mama. Mi is eléggé elromlottunk. Vajon meddig romlik még a világ, mama? És mi meddig romlunk még?

Ilyen sötét hangokat pendítettem meg az emlékezés húrjain, hogy árnyékba húzódtunk a hőség elől.

– Ekkora nagy meleg volt egy nyáron, úgy hetven esztendővel ezelőtt is. Pont ekkora. Hűs árnyéket sehol nem találtunk. Még az udvarhelyi kórházban sem, ahol heteken át feküdtem, végtelenül gyöngén, lesóványodva... Volt ott egy Tassai nevezetű orvos, aki naponta végignézett rajtam, kérdezte, hogy érzem magam és azzal ment is tovább. Válaszomat nem várta meg. Apád egy fogadott szekérrel feljött Udvarhelyre és azt kérdezte ettől a Tassai nevezetű orvostól, doktor úr, mi baja van a feleségemnek? Tassai doktor azt válaszolta, majd meglátjuk. Meg se akarta látni. Az igazság az, hogy nagyon nem is kereste, mi a bajom. Ha kereste volna, könnyen megtalálja a betegségem okát. Mert nem egyedül engem vittek kórházba azzal a betegséggel. A falunkból többen feküdtünk ott, ugyanazokkal a vészjósló panaszokkal. Szemünk kidülledt, fojtott meg az a szorítás a nyakunkon. Golyvánk volt, a jódhányos víz miatt. Csak reánk kellett nézni, messziről jól látszott a golyva, nem kellett kutatni, keresgélni semmit.

Apád egy hétre rá ismét feljött a kórházba és azt kérdezte Tassai doktortól, doktor úr, mi lesz az én feleségemmel, ha nem találja meg a betegségének okát? Tassai doktor ennyit mondott apádnak:

– Meg fog pihenni szegény...

Engem megműtöttek, meg is gyógyultam hamar. Lám, itt vagyok. Tassai doktor nem volt beteg, nem műtötték meg semmivel. De egy napon megpihent szegény.

Azt kérdezted tőlem, hogy az ember még meddig romlik? Amikor Tassai doktor azt felelte apádnak a sorsomra célozva, hogy meg fog pihenni szegény, nem gondolta, ő pihen meg előbb, nem én. Úgy hetven esztendővel ezelőtt pihent meg. És én még mindig élek. Mert meglátott egy jóra való sebész orvos és azonnal megműtött engem. És a többi, falunkbéli asszonyt is megműtötte. Tudod te azt, hogy mi maradt meg Tassai doktor emlékéből egészen a mai napig? Az a megjegyzése élte túl őt, hogy „meg fog pihenni szegény...” Ma is ezekkel a kifinomult, ravasz szavakkal emlegetik mifelénk az olyan embert, akiről valamiért lemondtak már az az orvosok. Aki hamarosan meg fog halni. Akinek már nem is kutatják a betegségét.

Csöndesen megjegyeztem, nem szép halotról rosszat mondani. Mama is megjegyezte, igazad van, csakugyan nem szép halotról rosszat mondani.

Hitvány hangulat telepedett közénk. És nem volt eléggé hűs az árnyék. Megbántam, amit mondtam anyámnak. Gondoltam, lazítok amennyit lehet a szigorúságomon, kérdezek még valamit, amire nem fontos válaszolni:

– Vajon meddig romlik még a világ, mama? És mi meddig romlunk még?

Mama fontosnak tartotta válaszolni:

– A világ míg van, virul és haloványul. Az ember, ameddig él. Addig romlik.

Elmés szerkezet

Ülünk egy rozzant fapadon, tétován rezgő lombok alatt. Közel a bejárat sorompóhoz. Időnként süvítve jön egy mentő. Ugrik a kapus, szalutál a sofőrnek, s amint begördül a mentőautó, le is engedi nyomban a sorompót, nehogy valami huzat besurranjon a tétován rezgő lombok alá. Oda, ahol éppen ülünk egy rozzant fapadon.

Jó kapus. Van néki ceruzája is. Azzal pedig fölírja egy füzetbe a mentő számát, a pontos időt, a pontos dátumot.

Azt mondja a padszomszédom, az ártatlan nézésű, lábadozó ember, na, látja, ez egy igazi kapus. Kiköpött kapus. Egyszer láttam őt parolázni is az igazgatóval. Valami affélét mondott neki az igazgató, föl ne emelje senkinek a sorompót, csak abban az esetben, ha az ő rokonai, vagy barátai jönnek.

– Ugye, maga ismeri már az én embereimet, kérdezte elmenőben az igazgató a kiköpött kapustól.

– Már hogyan ismerném, igazgató úr, én mindenkit pontosan ismerek. Azért vagyok kapus. És azért van ez az elmés szerkezet, a sorompó, hogy akkor emeljük föl és akkor engedjük le, amikor szükséges.

– Persze, persze, nem kell mindent részletezni, mondta halkabban, ugyancsak elmenőben a kiköpött kapusnak az igazgató.

– Magának vannak barátai? – kérdezi tőlem az ártatlan nézésű, lábadozó ember. Mondom, énnekem tudtommal nincsenek barátaim. Kár. Nagy kár, mondja a lábadozó ember. Mert ha magának lennének barátai és én itt kapus volnék, mind beengedném őket. Fölemelném ezt az elmés szerkezetet, hadd jöjjenek be és menjen, ki amerre akar. Még a barátainak a barátait is mind beengedném. Tudja meg. Én be!

Kérdem a lábadozó embertől, mivel érdemeltem ki a rokonszenvét, hiszen nem is ismerjük egymást, csupán a betegségeinkről beszélgettünk. Azt mondja, az irántam érzett rokonszenvének egy kis története van. Fentről, az emeleti ablakból megfigyelte, gyakran időzöm a kórház hátsó udvarában. Ott, ahol nincs kapus. Ahol másféle a járás, a hangulat. Ahová minden körülményeskedést mellőzve, befordul a fekete autó és végső útjára viszi azt, akinek már befellegzett. Maga ott szokott időzni, nézelődni. A hátsó udvarban. Magának a végleges elmenésre vonatkozólag bizonyosan tervei vannak. Sokszor találgattam, vajon miféle tervei lehetnek magának ott, abban a hátsó udvarban?

Mondom az ártatlan nézésű, lábadozó embernek, csakugyan vannak bizonyos terveim a végleges elmenésre vonatkozólag. Valami olyan elmés szerkezeten töröm a fejem, mely kimutatná már ott, a hátsó udvarban, mit ér az az ember, akit éppen föltesznek a fekete autóba. Erre az elmés szerkezetre azért lenne szükség, mert az apróhirdetésekből kizárólag azt lehet olvasni, hogy mély fájdalommal tudatjuk, szeretett szülő, apa, nagypapa, rokon, szomszéd, satöbbi. Aztán később, a temetés után derül csak ki, ha egyáltalán kiderül, hogy nem is volt annyira szeretett az a szülő, apa, nagypapa, rokon, szomszéd. Hogy nehéz napjaiban ebben a kórházban meg sem látogatta senki. Nem lehet megbízni a hirdetésekből. Ezért kellene egy elmés szerkezet. És különben sem igazságos dolog, hogy amikor ide behoznak egy beteget, fölírják a mentő számát, a pontos időt, a pontos dátumot. A hátsó udvarban pedig jöhet és mehet a fekete autó, se kapus, se sorompó. Semmi elmés szerkezet. Ezen töröm a fejem a hátsó udvarban.

– Na, jól sejtettem én, hogy magának tervei vannak a végleges elmenésre vonatkozóan! És mit talált ki ezidáig? Mert számításba kell venni a sírásók őszinteségét, a véglegesen elmenő

ember összes cselekedetét, a jókat, s a rosszakat, az erényeket és bűnöket, mindent. Hol az az elmés szerkezet, mely számbavehetne mindent egy ember egész életéről? Visszamenőleg! És be kell kalkulálni az elfogultság szerepét is. Ami jó valakinek, az lehet rossz mások szemében, nem gondolja? Ha maga efféle dolgokon töri a fejét, akkor magával baj van. Nagy baj! Elmés szerkezet csak itt lehet, a bejáratnál. Ahol a sorompó van. Ahol a kiköpött kapus figyeli a mozgást. Tudja mit? Legyen magának elég elmés szerkezetből, amennyit lát ebben az életben. És ne ógyelegjen többé a hátsó udvarban!

Fölállt a rozzant fapadról az ártatlan nézésű, lábadozó ember, övét bogra kötötte, s épp indulni akart valamerre, hogy szabaduljon tőlem. Ekkor szóltam, lenne még nekem valami fontos mondanivalóm. Egy enyhítő körülmény. Tulajdonképpen kizárólag cigarettázni járok a hátsó udvarba. Hogy ne lássák. Az elmés szerkezetet most találtam ki. Miután bevallotta, figyelt engem fentről, az emeleti ablakból.

A mi nagy csatáink

Szívem szakad meg a boldogságtól, úgy érzem, nincs semmi baj a májammal, a szívemmel, mehetek végig az utcán, zsebredugott kézzel, nagyokat köszönve erre-arra, jól vagyok, persze, válaszolok, ha kérdezi valaki véletlenül, micsoda hülye kérdés az ilyen, hát nem látszik rajtam, jól vagyok nagyon, állandóan nem dúdolhatok víg dalokat végig az utcán, amerre járok, micsoda hülye kérdés az ilyen, miért ne lennék jól, történt valami, amitől nem illik jól lenni? tessék mondani, mi az, amitől most szomorúan kellene végigmennem az utcán, lehajtott fővel, morgolódva, akkor is, amikor úgy érzem, nincs semmi baj a májammal, a szívemmel, mert lehetne, bármi megtörténhet, különösen az én koromban nem szabad elbizakodni egy percre sem, ugye, miképpen járt a szomszédom is a minap, csak kiment, hogy megjárja magát, csak épp kitette a lábát hazulról, hát nem előjött egy furcsa fájdalom a mellén, valahol középen, megállt egy pillanatra, rátette kezét a fájdalmas pontra, nem fájt nagyon, gondolta, semmiség, elmúlik a sarokig, de nem volt semmiség, el sem ért a sarokig, úgy szedték össze az úton, bevitték, jöttek hófehér köpenyes emberek és sötét lett, már nem emlékezett semmire, de másnapra rendbejött minden, elmúlt a furcsa fájdalom a mellén, valahol középen, mondják, micsoda szerencséje volt, most nem mer kimenni egyedül, intett az ablakból, mennék véle, csak a sarokig, intettem én is, persze, hogy megyek, a sarkon túlra is, miért ne mennék, nincs semmi baj a májammal, a szívemmel, elindulunk szépen, ketten a sarokig, ott megáll a szomszéd, mellére teszi a kezét, kérdem, mi van, fáj megint, nem, nem fáj, mondja, nincs semmi baj, csak megnyomta kissé azt a helyet, ahol a minap előjött egy furcsa fájdalom, most nem jön elő, lehet, elő sem jön már többé soha, milyen jó, mehetünk végig az utcán, zsebredugott kézzel, nagyokat köszönve erre-arra, jól vagyunk mind a ketten, épp mondani akarom, füttyö-zhetnénk is nyugodtan, víg dalokkal mehetnénk végig az utcán, mint régen, de nem mondom, rég volt az a régen, most már ritka a nap, amikor nem fáj sehol, meg kell becsülni a ritka napokat, megállunk félúton, indulunk haza, megvárom, amíg a szomszéd fölér az emeletre, nyílik az ablak, látom, épségben megérkezett, kihajol, öklével belevág a levegőbe, mint aki győzött, ilyenek már a mi nagy csatáink, ököllel vágunk bele a levegőbe.

A melltartó kipróbálása

Tudományos ember az órasmester, szeretek véle társalogni. Azt mondja, ha rendszeresen késik az órák, az jó jel, mert van benne következetesség. Az nem jó jel, ha egyszer siet, máskor késik. Ha szökdösik, késésről sietésre és fordítva, az nem jó jel. Mondom, az én órák nem szökdösik, hanem rendszeresen késik. Az jó – nyugtat meg az órasmester –, éppen csak be kell állítani. Tessék megvárni.

Amíg éppen csak beállítja, egy kis tudományos előadást tart nekem arról, hogy az ember is olyan, mint az óra. Ha szökdösik az ember gondolata, az nem jó jel. Kerüljem az olyan embereket, akik minden összefüggés nélkül egyik beszédtemáról a másikra ugranak. Rajtuk nem lehet eligazodni. Mondom, megfogadom a tanácsát, kerülni fogom az olyan embereket, akik nem lehet eligazodni. Már eszembe is jutott, kik azok az ismerőseim, akiknek szökdösik a gondolata, egyik beszédtemáról minden összefüggés nélkül a másikra ugrik.

Ekkor azt kérdezi az órasmester, próbáltam-e már ki magamon női melltartót? Mondom, ne tessék haragudni, az órák járási szokásairól beszéltünk eddig, hogy kerül ide a női melltartó? Arról nem is szólva, hogy férfi melltartóról még nem hallottam.

– Na, látja, teljesen meg vagyok zavarodva! Nekem is szökdösik a gondolatom, egyik témáról a másikra. Ma reggel óta vagyok megzavarodva. Ma reggel mondta be a rádió, hogy szakemberek népes csoportja széleskörű tudományos fölmérést végez fiatal férfiak körében. Arról, hogy hány férfi próbált föl magára női melltartót a nagyvilágban. Ettől vagyok én megzavarodva. Magam sem hittem volna, hogy egyszer megérem, gondolataim csak úgy szökdösnek, egyik témáról a másikra. Ez nem jó jel! De a nagyvilág jövőjét tekintve sem jó jel, ha szakemberek népes csoportja azzal foglalkozik, hogy hány férfi próbált föl magára női melltartót. Nézze, itt van a kezemben ez a csavarhúzó. De lehetne a kezemben akármilyen szerszám, ne ragadjunk le az órák mesterségnél. Mármint ha a szakemberek népes csoportja arról készítené fölmérést, hogy hány fiatalember próbált szerszámokkal megjavítani valamit a nagyvilágban, akkor azt mondanám, jó úton járunk. Mert a szerszámok használata teszi az embert, nem pedig a melltartó kipróbálása. Vegyük például a maga rendszeresen késlekedő óráját. Akárhány melltartót kipróbálhatnék, attól pontosan az az óra soha nem járna. Reggel óta töröm a fejem, milyen meggondolásból kell egy férfinak magára vennie egy női melltartót.

Mondom az órasmesternek, valamilyen elgondolása csak kell, hogy legyen a szakembereknek a melltartó férfiak általi kipróbálásáról. Mert ha nem lenne, nem vesztegetnék idejüket teljesen hiábavalóan...

Erre az órasmester visszatette az óra hátlapját és azt mondta, felőle gondolhatok, amit akarok a melltartókról, ő csakugyan nem vesztegeti idejét velem, teljesen hiábavalóan...

Leborult Szivarvég

Zsémbes ember volt a patkókovács. Nem a lovakkal, az emberekkel volt zsémbes. Ha valaki patkolni lovat hozott, s látta, hogy neki várakoznia kell, rendszerint kifejezte nemtetszését a várakozás miatt. Volt, aki azt mondta, a macska rúgja meg. Volt, aki a betyár mindenségét emlegette ennek az életnek, hogy az embernek mindenütt várakoznia kell.

Ilyenkor abbahagyta a munkát a zsémbes patkókovács, félretette a forró vasakat és nyelvleckét tartott a klienseknek.

– Miféle beszéd, az, hogy a macska rúgja meg? Rendes embert a lova sem rúgja meg, hát akkor egy gyöngé, jámbor macska? És az mit jelentsen, hogy manapság sehol egy betyár, mégis őt emlegetik, mégpedig a mindenséggel egyetemben? De ez még semmi. Mert van, aki úgy állít be a kovácsműhely udvarára, hogy szinte elkiáltja, azt a teringettét! Hát kit akar a más udvarán egy lovas gazda teringetni? Csak teringessen otthon, a maga portáján, ne itt, nálam!

Azért legjobban az hozta ki sodrából a zsémbes patkókovácsot, ha valaki olyan szavakat ejtett el az ő udvarán, hogy azt a teremburáját! Vagy azt a nemjóját! Ezeket az értelmetlen kifejezéseket ki nem állhatta. Sem azt, hogy esti fény, vagy valaki menjen a manóba, s ha nem megy, akkor a térde kalácsa.

Valahányszor kifejtette nyelvészeti nézeteit ez a zsémbes patkókovács, azonnal meg is bánta. Attól tartott, még a végén valaki megsértődik, s nem jön többé érrefelé a lovával. Ilyenkor azért nem kért bocsánatot senkitől, hanem oda hajolt a segédjéhez és azt kérdezte tőle, jól mondom-e, te, Leborult Szivarvég? Ez a Leborult Szivarvég sem volt különb a teremburánál, de arra jó volt, hogy porhanyítsa a kemény, otromba szavakat, amelyeket odavetett a vendégeinek. Azért, hogy tanuljanak helyesen beszélni.

Egyszer egy lovas gazda azt mondta a zsémbes patkókovácsnak, őt helyesen beszélni ne tanítsa senki, különösképpen olyan ember ne, aki a saját segédjét Leborult Szivarvégnak titulálja. Mert ez a név rajta marad a segédjén, az idők végezetéig.

Aztán az évek kiforogták, mennyire igaza volt ennek a lovas gazdának. Mert a faluban Pétert, a zsémbes patkókovács segédjét valamennyi idő elteltével csakugyan Leborult Szivarvégnak szólították. Még a legszentebb helyen, a kocsmában is.

Leborult Szivarvég egy napon azt kérdezte a zsémbes patkókovácstól, hogy ő most már mitévő legyen a nevét illetően. Mert így szólítják meg a kocsmában is és ő ezt megsokallta, már kezdi szégyelleni a reáragasztott nevet.

– Az nem baj, ha így szólítanak meg, Péter, mondta a zsémbes patkókovács. – Az lenne baj, ha emiatt nem adnának néked pálinkát.

Erre Leborult Szivarvég azt akarta válaszolni, hogy a mester jobban tenné, ha nem nyelvészkedne, hanem beérné a patkolással. De nem mondott semmit, mert gyöngé, vézna ember lévén, nem neki találták ki a lópatkolást. Naponta el kellett viselnie olyan megjegyzéseket, hogy hányszor mondjam néked, nem jól fogod meg a ló lábát. Fogd fordítva, Leborult Szivarvég! És hányszor mondjam néked, fogd erősebben, mert ha a ló lába nedves, akkor csúszik! Szóval, Leborult Szivarvég semmit nem válaszolt, inkább engedélyt kért arra, hogy életében legalább egyszer legyen szabad néki is nyelvészkedni.

– Felőlem nyelvészkedjél, de csak röviden, mondta a zsémbes patkókovács.

Leborult Szivarvég azt mondta, csak éppen meg ne sértődjék, mester. Dehogyan sértődöm, hát mondd már, amit akarsz, Leborult Szivarvég – biztatta Pétert a zsémbes patkókovács.

– Sokszor hallom magától, hogy ha a ló lába nedves, akkor csúszik. Ilyenkor arra gondolok, az enyém is. De nem a lábam, mester! A magáé nem csúszik, ha nedves? – kérdezte bátor-talanul Leborult Szivarvég.

Ezt hallván, a zsémbes patkókovács szó nélkül otthagyt minden sorára várakozó lovas embert és elment a kocsmába.

Leborult Szivarvég megszámlolta a patkolni való lovakat, s egy kockás füzetbe fölírtta őket, érkezésük sorrendjében. Hogy legalább ne álljon tétlenül a zsémbes patkókovács udvarán.

Péter nyelvészkedését többen hallhatták a lovas gazdák közül, mert valamennyi idő elteltével, egy vasárnap, amikor a kugligolyó kiesett egy legény kezéből, valaki azt mondta rá, kiesett, mert csúszik, mint a zsémbes patkókovácsé. És mintha végiggurult volna a falun a kugligolyó, valamennyi idő elteltével mindenre azt mondták a faluban, ami nedves volt vagy csúszott, olyan, mint a zsémbes patkókovácsé.

Ma már se ló, se kovácsműhely nincs ebben a faluban. Azt is kevesen tudják, ki volt Leborult Szivarvég és ki a zsémbes patkókovács. Még a kuglipálya is elväsott az évek során. De ha valakinek az élete megcsúszik valamiért, arra is azt mondják, úgy járt, mint a zsémbes patkókovács.

Mosható gondolat

Jó ember volt. Szép ember. Nem alacsony, nem magas. Nem kövér és nem sovány. Mégsem olyan átlagos ember, mint sok más. Így, ránézésre semmi különös nem volt benne. Hacsak mélyebben nem nézett valaki a szemébe. Aki mélyebben nézett a szemébe, csak az vette észre, kacag a szeme. Az én uramnak valósággal kacagott a szeme. Olyankor is kacagott, amikor semmi oka nem volt a vidámságra. Bánatában sem volt szomorú a nézése, bánatában sem. Ezt szerettem benne legjobban. És még azt szerettem benne, hogy amit megmondott, az meg volt mondva. Amikor szólt, horgászni megy, akkor horgászni ment, amikor kocsmát mondott, olyankor mérget lehetett volna venni arra, ott lesz a kocsmában. Ez százas. Minden százas volt, amit mondott. Képzeld, úgy is halt meg. Azt mondta, hallgass ide Póli, én ma éjjel meg fogok halni. És meg is halt azon az éjjelen. El nem tudom képzelni, hogy lehet meghalni olyan egyszerűen, panaszkodás és jajgatás nélkül. El nem tudom képzelni. Más akkora dolgot csinál a meghalásból, fölveri az egész utca népét a szenvedésével. Ő nem. Ő kéremszépen azon az estén még damilokat csavart föl egy dugóra, rendet csinált a fiókjaiban, pedig érezte, nem éri meg a reggelt. Nem is érte meg. Üres a ház most nélküle. Naponta kihúzom a fiókjait, elnézem a kis dobozokat, amelyekben a horgokat s a pici ólom gömböcskéket tartotta. Rend van azokban a fiókokban. Csak ott van rend. Csak ott, ahová az én uram a kezét rátette.

Mit gondol, énbennem rend van? Nincs rend énbennem. Mert kezét az én uram esztendőkön át reám nem tette. Semmilyen értelemben. Jó, azokat az éveket, míg beteg volt, most ne vegyük tekintetbe. Beteg embernek semmihez nincs kedve. De azelőtt? Azelőtt miért nem volt neki semmihez se kedve

Tudja, miket mondanak rólam a szomszédok? Azt mondják, miattam lett olyan az én uram, amilyen lett. Azt mondják, kimostam a gondolatait. Hát van mosható gondolat? Hát van? Azt mondja meg nekem valaki! Az én uramnak nem gondolatai voltak, hanem rögeszméje volt. Abból is csak egy. Egy darab. Az volt a rögeszméje, hogy híres ember legyen. Hogy nagy temetést rendezzenek neki, ha eljő az idő. Hogy fölnezzenek rá, s ahová belép, súgjanak össze a népek, né, megjött Fülöp. Ez volt az én uram rögeszméje. Hányszor mondtam, nem jó az embernek magas polcon állani. Hogy az nem neked való, hallgass reám, Fülöp! Álmodozás helyett inkább találj ki valamit. Miért kell néked pompás temetés? És miért óhajtod, hogy összesúgjanak körülötted a népek, né, megjött Fülöp! Az én uram ilyenkor csak hallgatott. De abban a hallgatásban az volt, hogy igenis, belőle híres ember lesz egyszer. És én igenis kimostam a fejéből ezt a rögeszmét. Nem valami fényes gondolatot mostam ki a fejéből, hanem ezt a makacsságot mostam ki. Hogy ébredjen föl. Hát nem ébredt föl az én uram, Fülöp.

Sokszor fölteszem magamnak a kérdést, a makacsságon kívül volt-e az én uram fejében valami emberhez illő gondolat. Lehet, hogy volt. De nem fényes. Ha lett volna fényes gondolat Fülöp fejében, akkor rég elhagyott volna engem. És ment volna a maga feje után. De nem ment az én uram semmi fényesség után.

Hacsak egy csöppnyi új gondolat lett volna az én uram fejében, akkor ha itt hagy engem, én utána mentem volna. Utána a világ végső határáig. Nem néztem volna az akadályokat. Nem néztem volna a kétkedéseket, a reménytelenséget, semmit. Egy fényes gondolat! Istenem milyen szép lehet egy fényes gondolat! Amiből kipattan valami. Tudja, miképpen pattan ki egy fényes gondolat? Valahogy úgy, ahogy a befőttes üvegen a celofán. Pukkan és az ember fölkapja a fejét, mi volt ez a pukkanás? És utána csönd lesz a világban. Nagy csönd. De ebben a csöndben eltűnődnek az okos fejek, mit lehet ebből a pukkanásból kihozni. Mert csak abból lehet, ami új. Ami még nem volt. Arra vágytam mindig, valami újra, egy fényes gondolatra

vágytam. Amit nem lehet kimosni. Ami nem is pecsétet hagy, hanem jelet, mely arra mutat, merre lehet még menni. A makacsság nem új dolog, azzal nincs mit kezdeni. A makacsság kimosható. Tudja mivel lehet kimosni a makacsságot? Lemondással lehet. De a fényes gondolatnak nincs mosószere. Az új gondolat a legnagyobb hódító. Énnekem olyan emberre lett volna szükségem, aki hódítani képes a gondolataival. Hogy menjek utána a világ végső határáig. Ha kell.

Amikor mélyen a Fülöp szemébe néztem, s láttam, kacag a szeme, mindig reménykedtem, az én uram fejéből egyszer kipattan egy új gondolat. De nem pattant ki. Hiába volt jó ember. És hiába volt szép. Hiába volt minden szava szentség. Mosható volt rajta, s benne minden. Hibátlanul tudtam mosni a természetét. Úgy is hagyott itt, amikor végleg elment. Hibátlanul.

Üres a ház most nélküle. Üresebb, mint ha utána most valamit el kellene rendeznem. De az sincs, amit el kellene rendeznem. Minden ott van a helyén. Nyomot sem hagyott, hogy legalább elmondhassam, Fülöp valamit így vagy úgy szeretett. Vagy nem szeretett.

Csak járom az utakat. Nem hiszek a mosolygós szemeknek. Semmiben nem hiszek, ami végleg kimosható.

Utazások ideje

Telefonált Mama, hogy elutazott hazulról. Nyár van. Utazások ideje. Ilyenkor megnézi, mit csinál a tenger. Nézhetné a tengert az ablakából is. Mert ott van a tenger az udvarán. Az ablaka előtt. Ott volt öt évvel ezelőtt is. Hullámozott a víz, mint most. Hozta a háztetőket, a megszáradt szénát, szalmakazlat, hozott és vitt tovább tömpeorrú malacot, tarka borjút, fapadot templomokból, kupáscserepet, létrát, már amit útközben talált. Ilyen a víz. Nyár van. Utazások ideje.

De Mama nem akárhogyan utazik. Viszik. Traktossal. Mint öt évvel ezelőtt. Menekítik. Biztonságosabb helyre. Iduékhoz. Iduéknak jó a lelkük. Puha ágyat vetnek Mamának, ha eljön az éjfél.

Ma reggel hajnalban kelt Mama. Kérdelem telefonon, hogy van, Mama. Azt mondja, ilyesmit most tőle ne kérdezzek. Siet haza. Épp csak fölteszi a fejkendőjét, keres magának egy traktort, amivel haza tud menni. Alszezből Felszegbe. Ott is tenger van, Alszeg és Felszeg között.

Mama átjut a tengeren. Neki könnyű. Csak kilencvenhét éves. Fölhív otthonról, mondja, hogy megtelt a pince, folyik ki a víz a kicsi ablakon. De nem ez a baj, hanem az, hogy a pincében lévő hidrofort is ellepte a víz. És most már neki nem lesz vize a lakásban. Ki kell szivattyúzni a vizet, más hidrofort kell szerezni, s még ott van az a tömérdek iszap! De azért öcsémnek mondjam meg, ne induljon haza Pestről, mert az utcánkba nem lehet bemenni. Csak traktossal. Egyszer majd kisüt a nap. Valahogy lesz. Mindig volt valahogy. Nyár van. Utazások ideje.

A varjú tekintélye

Fényes tollazatú, szép varjú szállott le a meggyfánk legfelső ágára. Magasból jöhetett, talán egy templom tetejéről. Úgy is viselkedett, mint aki magasból jön. Szét sem nézett a kicsi udvarunkon, csupán a tekintélyét villantotta meg a serdülő macskák előtt. Csak egyet károgott, hogy vegyük észre, itt van.

Ismerős nekem ez a fényes tollazatú, szép varjú. Van, amikor seregestől jön, hűvös hajnalokon. És úgy is száll tovább, seregestől. Most ráér, tollászkodik. Hátsó lábaikra állva csodálják őt a serdülő macskák.

A madarak tudósai mondják, hogy a varjak a ligetekkel, fasorokkal, erdőfoltokkal tarkított, nyílt területeket kedvelik. Hiába mondják. A mi kicsiny udvarunkon ligetek, fasorok, erdőfoltok nincsenek. Mégis, a varjak kedvelik a mi kicsiny udvarunkat. Talán, mert a nagy összevisszaságban fák és fűfoltok azért vannak. Meglehet, igénytelenek a mi varjúink, nincsenek ligetekhez, fasorokhoz, általában véve mindenféle rendhez szokva. Jó nekik így is ez az udvar. Persze, Comenius most azt mondaná, sokféle varjú van a világon, nevezzem meg, mifajta varjakkal vagyunk mi körülveve. Mert szerintem „a dolgok pontos megnevezése az emberi bölcsességnek, vagyis az emberi mindentudásnak fundamentuma”. Most megnyugtatom a mi tudósunkat, nem szándékom elmerülni a varjúfélék szokásaiban. Még az új-kaledóniai varjú sem érdekel, hiába olyan okos, hogy eszközöket készít magának a fészekrakáshoz. Messze van innen Új-Kaledónia. Nagyon messze. Voltaképpen ez a mi, igénytelen, tollászkodó varjunk sem érdekel különösképpen.

Csak a tekintélye.

A kapun kívül, egy nagy tömbházban is lakik egy varjú természetű, idős ember. Naponta megvillantja a tekintélyét. Azt hiszi, van neki még tekintélye. Kiül a járdán kiképzett kávézó kényelmes székébe és nézi az előtte elmenőket. Úgy néz mindenkire, mint régen. Rendőrök tekintetével. Mert az volt ő, rendőr.

Valahányszor elmegyek mellette, köszönök néki. Közömbösen. De ez a varjú természetű, idős ember nem szereti, ha közömbösen köszönnek néki. Elvárja, hogy vegyem észre, beszélgesünk, említsek meg valamit a régi, szép időkből.

A minap megemlítettem, hogy fényes tollazatú, szép varjú tanyázik mostanában a meggyfánk tetején. És van úgy, seregestől jönnek a varjak, az ég is elsötétül. Azt mondja határozottan, fel kell venni a harcot a varjak ellen. El kell zavarni a meggyfáról, mindenünnen el kell zavarni őket. Ismeri maga azt a régi mondást, mely szerint ezer varjú ellen elég egy kő? Mondom erre meggondolatlanul, ezer kő sem elég egyetlen varjú ellen.

Azóta nem beszélgetünk.

Noé

A minap egy statisztikus-lelkületű állami közeg azt mondta a rádióban, hogy valamilyen intézményből ki kell hajítani négy és fél embert. Mert meg kell húzni a nadrágszíjat. Tudom, milyen, amikor meg kell húzni a nadrágszíjat, de azt nem, hogy miképpen lehet kihajítani valahonnan négy és fél embert.

Aztán eszembe jutott az én barátom, Cseke Gábor. És igazat adtam ennek a statisztikus-lelkületű állami közegnek. Mert vannak emberek, akiket ha valahonnan kihajítanak, az annyi, mintha hármat, négyet, vagy mondjuk, négy és felet hajítanak ki. Ugyanis annyit érnek. Hármat, négyet, vagy négy és felet. Ilyen ember az én barátom, Gábor. Ahonnan ő hiányzik, onnan legalább négy és fél ember hiányzik. Ahol ő ott van, azon a helyen négy és fél emberrel többen vannak.

A számok furcsa teremtmények. Semmi nem annyi, mint amennyinek látszik. Mindig valamivel több, vagy kevesebb. Gábor most még nincs egészen hetven éves, de mi úgy ünnepeljük a születésnapját, mintha kerek évfordulója lenne. Kereken hetven. Vagy kereken hetvenöt. Mondanivalómat tekintve teljesen mindegy. De mit akarok én most mondani a barátomról, akinek néhány évet máris megelőlegeztem? Röviden azt, hogy ennek a Csekének valami furcsa szövetsége van az Úrral. Pontosabban megbízatása. Hogy mentse a menthetőt.

Ő egy mai Noé!

Nagy a gyanúm, reá vannak bízva például a bozótos irodalmi berkek, a bennük hemzsegő poétákkal, híres és elfelejtett tollforgatókkal, voltakkal s leendőekkel egyetemben. Reá van bízva a bárka ácsolása, s főleg az, hogy tegyen belé minden fajtából egyet, aki megtanulta az ábécét, s írásra adta a fejét.

Furcsa ember ez a Gábor! Úgy vettem észre, nagy gonddal, körültekintéssel, együttérző lélekkel válogatja ki az utókor számára kiszemelt egyedeket. Ott áll a bárka lépcsőjén, s egy vékony vesszővel gyöngéden reácsap némelyek fejére, majd puha spongyával el is simítja a vesszőcsapás nyomát, csak azután mutatja meg, melyik az a hely, ami őt megilleti. Ezt azért cselekszi, hogy mindenki érezze jól magát a bárkában, addig is, amíg föltűnik a láthatáron egy kiszállásra alkalmas szárazföld teteje.

Most itt ülök a Cseke-féle bárka egyik félreeső zugában. Térdemen nagy, fehér papír. Arra firkálgatok. Nem csapkodok és nem bántok senkit. Csak csodálom Gábor barátom türelmét. És olykor integetek neki, hogy tartson ki. Legalább hetvenig. És hetven után írja ki a bárka oldalára: *leltár miatt zárva*. És azt is, hogy *azonnal jövök! Noé*.

Egy magakorú ember

Pont ide állt be az eső elől tegnap is egy magakorú ember. Pont ide. Hát nem leszarták a kalapját a galambok? Van fogalma, mennyi galamb sétál a tetőkön? Nem azért mondom, hogy ne álljon ide, csak figyelmeztetem, vegye számításba a galambokat is. Énnekem sokszor eláll a nyakam, annyit nézek fölfelé, pedig nekem nem az a dolgom, hogy fölfelé nézzek. Engem nem azért fizetnek, hogy a galambokat lessem. Meg is volt mondva, az őrnök a gyanús személyeket kell figyelni, mert azok is vannak, gyanús személyek. Nem mondom, hogy maga gyanús személy, ezt nem mondom. Egy magakorú ember nem azért áll be ide az eső elől, hogy kirabolja a bankot. Siet valahová? Szerintem egy magakorú ember ne siessen sehová. Észrevettem, már kétszer is ránézett az órájára. Kétszer is. Milyen órája van? Elemes, vagy olyan régi fajta? Látja, én a régi fajta órákat szeretem. Ezeket úgy hívják, hogy mechanikus órák. Csak a mechanikus órák érnek valamit. Ezt egy magakorú embertől tudom, akihez be vagyok állva segédnek. Oda járok hozzá, amikor van rá időm. Jó órás az öreg. Csak már gyöngén lát. Van magának véletlenül kiszuperált, eldobnivaló mechanikus órája? Mert ha van, ne dobja el. Megvenném. Olcsón, persze. De a mai világban minden kicsi pénzt meg kell becsülni. Ezt egy magakorú embernek nem is kell mondani. Ezeknek a mai fiataloknak teljesen hiába beszél az ember. Ott van például a fiam. Hányszor mondtam neki, ne küldjön nekem elemes órát, mégis azt küld. Elemes órát. Kint van németben. Volt Svájcban is. De ott nagyon unalmas az élet. A fiam például nem szereti Svájcot. Azt mondja, németben más. De van baj ott is elég. Nagy a szigorúság. És nagy a spórlás. Én tudom, hogy ezek a dolgok egy magakorú embert nem érdeklik. Csak mondom. Hogy ne álljunk itt csak úgy, szóval. Van, aki beáll ide az eső elől, a tűző nap elől, mindegy, megkínálom cigarettával, tüzet is adok, nem szól egy árva szót sem. Csak áll és elnéz innen a semmibe. Mind nézhet akármerre. Egy magakorú embernek ma már semmi sem jó. Még nekem se. Pedig én jóval fiatalabb vagyok, mint maga. Meguntam én is már mindent. Elmennék innen. Akárhová. Csak lennék valamivel fiatalabb. Most mondja meg, milyen élet az enyém? Állok egy bank előtt és nézem, mikor szarnak le a galambok. Egy magakorú ember már nem vágyódik el innen. Minek? Mondja, maga elvágyódik? Ugye, hogy nem vágyódik el. Bennem még volna vágyakozás, de lebeszéltem magam az elmenésről. Ott van a fiam, akit már említettem. Jól van. De hiába van jól. Valami nem stimmel az életében. Elvágyik mindenünne, akárhol is van. Egy magakorú ember akárhogy van, örüljön annak, ahogyan van. Csak egészség legyen. Ha nem sértem meg egy kérdéssel, hogy áll egészségileg? Vegyesen. Szóval nem valami fényesen. Még jó, hogy nem rosszul áll, hanem vegyesen. Mert ez azt jelenti, vannak még tűrhető napjai is. Nagy dolog, ha egy magakorú embernek vannak tűrhető napjai. Tudja, hogy van! Ez az egész élet egy nagy semmi. Most voltunk fiatalok, s már itt a vénség. Minden részembe beleköltözött a vénség. Itt fáj, ott fáj, ehhez nincs kedvem, ahhoz nincs kedvem. Hát akkor mit szóljon egy magakorú ember? Jól mondom? Potty. Na, nem megmondtam, hogy a végén magát is leszarta egy galamb? Le, ha nem figyelmes. Megmondtam, pedig nem az én föladatomban, hogy mindenkit figyelmeztessek. Csodálkozom, hogy egyszer sem nézett föl a galambokra. Egy magakorú ember nézzen fölfelé is...

A szerzőről:

Elekes Ferenc a székelyföldi Siménfalván (Comuna Simonesti) született, az egykori Udvarhely megyében, jelenleg Marosvásárhelyen él. Középiskoláit a székelykeresztúri Orbán Balázs Gimnáziumban végezte. 1959-ben végzett a Babes-Bolyai egyetem orosz szakán. Sok éven át az Ifjúmunkás, majd az Új Élet belső munkatársa. Első verseit az Igaz Szó közölte 1958-ban. Publicisztikai munkássága mindenek előtt stiláris, írói megformáltság tekintetében jelentős. Az utóbbi évtizedekben ritkán közölt.

Munkái: *Városi veréb*, versek, Forrás-sorozat, Irodalmi Könyvkiadó Bukarest, 1966; *Jómag Jani találománya*, gyerekversek, Ion Creanga Kiadó Bukarest., 1976; *Amikor bekapcsolom a madarakat*, kispubicisztika, Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár, 1977; *Hangyák útja*. Elbeszélések, esszék. MEK, 2009; *Jöttem, hogy lássalak*. Versek. MEK, 2009; *Elrajzolt angyalok*. Bözödi napjaim. Kisregény. MEK, 2009; *Egy tekintet éghajlata*. Kisregény. MEK, 2010; *Az eltérített felvonó*. Kisregény. MEK, 2010.